

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kerepesi-ut 25.
Fiókkiadóhivatal: Múzeum-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF**
Kiadja: **BRAUN SÁNDOR**
A SZERKESZTŐSÉG

Égész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

Magyarázatok.

Budapest, június 22.

(v.) Mennyi idegesség ama galaci eset nyomán! Egy ideges interpelláció után az ideges parlament idegesen fogadta ma az ideges miniszterelnök ideges magyarázatát. S az a galaci konzul, aki német átirattal fordult Debreczen városa tanácsához, (most derül ki a boldogtalanról, hogy még magyar ember is!) bizony elénekkelheti Ingeborggal: „Szegény anyám ha tudta volna, de hogy szült volna engemet!” Mert ugyan miféle fényes diplomáciai sikerek várakoznak még további pályafutásán eme jeles urra, aki már szerény konzul korában is ekkora galibát tudott csinálni s egyetlen tapintatlanságával kis hijja, hogy lángra nem lobbantotta Magyarországon az alig elhamvadtt indulatokat a dualizmussal állandóan visszaélő monarchia ellen. Borhek ur — jól jegyezzük meg ezt a nevet — bizonyára megteszi a maga fényes utját a magát közönsnek nevező osztrák diplomáciában; s tizet ajánlunk egy ellen, hogy ha valamikor évek múlva egy közönséges butaság miatt világháboruba keveredik ez a monarchia, bizonyára Borhek ur leszen a mi nagyhatalmasságunknak a háboru kigyulladására pontján a diplomácia képviselője.

Egyébként a miniszterelnök mai magyarázata ha nem is vették el az egész élet a fölmerült ellentétnek,

mégis hozzájárultak a hirtelen támadt politikai feszültség enyhüléséhez. Jó lélekkel lehet elfogadni azt a jóhiszeműen adott magyarázatot, hogy amikor gróf Tisza István a minap a diplomácia szolgálati nyelvére azt jelentette ki, hogy az a jövőben is német marad, ezt nem úgy értette, hogy az idők végtelenségéig fog változatlanul fennállani a mai állapot, s még kevésbé úgy, mintha e fura állapotnak állandó fennmaradása kívánatos volna. Sőt ellenkezőleg. A miniszterelnök ma világosan meghuzta az időbeli határvonalat, kijelentvén, hogy idáig és ez idő szerint ez az állapot divik, de maga a közös külügyminiszter is kívánja, hogy közegei a magyar hatóságokkal és magyar emberekkel mentül előbb magyarul levelezhessenek. Ez a kívánság kétségen felül nagyon tiszteletreméltó és derék kívánság. Csodálkozunk csak azon lehet, hogy még mindig kívánság. Gróf Tisza István mindössze nyolc hónap óta miniszterelnök; magyarrá vagy legalább paritásossá átgymnia a közös külügyi képviselőt eddig nem lehetett, ha még úgy akarta volna is. Amde más a Goluchovski esete. A külügyminiszter ur már évek hosszú sora óta van hivatalban. S tőle függött, senki másától, hogy amit most mint óhajást fejez ki, már régesrég valóságga vált legyen. Csupán azt kellett volna már évekként elrendelnie, hogy ama képzőintézetekben, amelyekben a konzuli és diplomáciai kar új nem-

zedékei tenyésztenek, a magyar állam hivatalos nyelve mindenki számára köteles tantárgy s részben vizsganyelv is legyen, mint a németen kívül a francia, angol és olasz, sőt részint az arabs, a török és a perzsa is. Ha ezt a rendeletet kiadta volna a külügyminiszter ur, ma nem kellene óhajtanania, ami nem egészen megnyugtató és sokszor meddő dolog, hanem rámutathatna elért eredményekre, amelyek közül az ő speciális szempontjából nem épp a legutolsó az volna, hogy nem keletkezzenek ilyen kínos incidensek Magyarország és a monarchia közt s e kínos incidensek nem rendítenék meg a világ színe előtt e monarchiának amugy is rozoga nagyhatalmi tekintélyét.

Nem kívánni kell hát, hanem cselekedni. Lám, Tisza István maga utalt ma a hadsereg példájára, amely elég soká zárkózott el a magyar nyelv elismerése elől s ma mégis már eljutott oda, hogy valamennyi hatósága a magyar hatóságokkal kizárólag magyarul levelez. Ez az érdem — nem álljuk beismerni — a Tisza-kabinet érdeme. És bár igaz, hogy — mint Tisza István ma kiemelte — ez az örvendetes fordulat sem jött törvényhozási úton létre, de másfelől igaz az is, hogy azt a megelőző állapotot, amikor hatóságainkkal a katonaság még németül levelezett, sem Tisza István, sem semmiféle elődje nem nevezte törvényes állapotnak. Elszólás volt tehát a kormányelnöktől, hogy a

TÁRCA

A sakkozó-gép.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: **Kempelen Béla.**

Száz éve mult néhány hét előtt, hogy Kempelen Farkas, a lángelméjű magyar polihisztor befejezte földi pályafutását. Annak idején világhíre vergődött sakkozó gépével, a mechanikai művészetnek még ma is megfejtetlen csodájával. De kevesen tudták felőle, hogy politikus, diplomata, Mária Terézia udvarának egyik legbefolyásosabb tanácsosa volt.

Mint a magyar kancellária udvari tanácsosa a bécsi társaságban előkelő hivatali, politikai és társadalmi szerepet játszott. Igazán nem történt semmi az udvarnál és az országban, amiben részt ne vett volna. A királyi ház családi levelezéseiben lépten-nyomon előfordul. Fogad, rendezkedik, szindarabokat ír és játszik családjával, építkezik; résztvesz a dél-magyarországi német telepítésekben, végzi hivatali dolgait és egy csomó találmánnyal gazdagítja a tudományt. Emellett európai műveltségű és világlátott férfi volt, ki hét nyelvet beszélt tökéletesen, és minden téren valóságos lángész.

Ezuttal az annak idején valóságos forrongást keltett, de fortélyában máig megoldatlan *sakkautomatáját* fogjuk ismertetni.

Keletkezéseinek történetét kétféleképpen mondják el a kutforrások.

1776-ban, négy évvel Lengyelország első felosztása után, Rigában egy félig orosz, félig lengyel ezred fellázadt. A lázadókat csakhamar levertek és az összeesküvés feje: Voruzski tisztt sulyos sebet szenvedett; mindakét combját keresztülvették. A sebesültnek mégis sikerült elmenekülnie az általános megszárlás elől. Egy árokban huzódott meg és aztán éjszaka elvánszorgott egy Oszlov nevű, jótékonyaságaról ismert orvos lakásába. Oszlov elrejtette a menekültöt, ápolásban is részesítette, de a Voruzski sebei csakhamar annyira elmérgesedtek, hogy tőből le kellett vágni mind a két lábát. Ezidőtájt az orvos házában megfordult Kempelen, Oszlov régi barátja. A doktor elmondta a magyar tudósának, hogy kit rejteget házában, s egyszersmind tanácsát kérte, mit csináljon a menekülttel, kinek fejére díj van kifizetve. A csonka tisztt már felgyógyult és az volt a kérdés: hogy lehessen őt az orosz területről kicsempészni. Kempelennek ekkor egy ötlete támadt. Voruzski kitűnő sakjátzó volt, pompás gondolatnak látszott tehát, hogy automatát készítsenek, amelyben a csonka ember elbujhatik. Kempelen tehát dologhoz látott és három hónap alatt elkészítette a híres automatát. Miután Voruzski elrejtőzött a gépben, elindultak a határ felé; de nehogy gyanút keltsenek, utközben előadásokat rendeztek. Az első előadás Tulában volt, 1777. november 6-án és 7-én. (Nincs hiteles adatunk róla.) Az automata

oly ügyesen játszott, hogy *Kempelen* már most teljesen bízott a sikerben. Elbucszott tehát az orvostól és folytatták utjokat Poroszország felé. A gép és a lengyel tisztt egy roppant ládában voltak; igen lassan és óvatosan szállították az alatt az ürügy alatt, hogy a fölöttébb finom szerkezetet kimélni kell. Az utasok már közeltek a határhoz, mikor Vitepszk városában egy rendelet érte őket utól, mely meghagyja *Kempelen*-nek, hogy automatájával azonnal menjen Pétervárra. II. Katalin cárnő ugyanis meghallotta a csodálatos gép híretét és mivel maga is kitűnő sakjátzó volt, mérközni akart vele. *Kempelen* megrémült, Voruzski azonban vigasztalta és azt mondta, hogy a parancsnak feltétlenül engedelmessékedniök kell. Az automata tehát Pétervárra utazott és igazolta hírnevét: a cárnőt mindig megverte. II. Katalin megsértődött hiúságában vagy talán sejtette is a csalást, elég az hozza, ajánlatot tett *Kempelen*-nek, hogy megveszi tőle a gépet, mert szereti, ha mindig ily jó játékos van a közelében. *Kempelen*-nek sikerült kigázolnia ebből a bajból is, azt mondván, hogy az ő jelenléte feltétlenül szükséges, mikor az automata játszik, tehát nem adhatja el. A cárnőt meggyőzte ez az ok. A gép egynéhány hónap múlva bizonyos *Anthon* birtokába került. Nem tudni, meddig működött Voruzski a masina belsejében, de bizonyos, hogy utána másokat bujtattak el benne. (Tóth Béla: *Mendemondák*. 131. s köv. II.) Így a francia források.

Nem igaz ebből egy szó sem. Amint

minap a konzulok németnyelvű levelezését törvényes állapotnak mondta. S elfogadhatatlan az a mai magyarázata is, amely szerint azért törvényes ez az állapot, mert semmitéle tételes törvény nem tiltja.

Engedelmet kértünk, ilyen uton a precedensek közjogi téren jogforrássá lépnék elő. Ami határozottan téves és visszaütandó fölfogás. Hiszen ha igaza volna Tisza Istvánnak ebben, akkor törvényes állapotnak kellene tekinteni a hadsereg fekete-sárga lobogóját, a Gotterhaltét, valamint azt is, hogy a közös konzulátusok a külföldön soha magyar zászlódsít nem öltenek. Hát mindez türt állapot ugyan, amely *nemine contradicente* eltengődhetett mostanáig s talán ezentul is eltengődik még egy darab ideig; de törvényessé a gyakorlatot ezt az állapotot nem minősítette. Boldogult Sziágyi Dezső a maga pregnáns modorában azzal ütötte el ama téves fölfogást, amelylyel itt ismét szemköztkerültünk, hogy: *közjogiakban nincs precedens*. Nincs bizony. Más dolog az állapot és más dolog a jog. Az állapot türeséből közjogi hátrány senkire nézve nem keletkezhet; s törvényessé egy jogtalan gyakorlatot a törvényes tilalom hiánya nem tehet.

Elméletileg igazoltnak látszik a kormányelnök ama fölfogása, hogy a magyar hatóságok az ilyen sérelmes átiratokat intézzék előbb el, aztán keressék az orvoslást a felelős kormány utján. Így a papiroson ez a tétel elég jól fest. S ma, midőn olyan kormány áll az ügyek élén, amelynek nemzeti lelkiismeretéről értékes alkotások tanuskodnak, eme fölfogás talán nem is tulságosan aggályos. Am jöhet más kormány, például a Rakovszky István uré, akiről köztudomásu, hogy nem valami heves ellenzője az osztrák copfnak és a német nyelvnek. Helyesnek és üdvösnek tart-

hatja-e bárki, hogy a hazafias magyar hatóságok majd akkor is ama recept szerint járjanak el, amelyet a kormányelnök ma ajánlott? Hiszen ha ők elintézik a németnyelvű átiratokat, panaszait pedig a magyar kormány sutba dobja, akkor elhagydte Szent Dávid a magyar államnyelv tekintélyét és becsületét. Az igazi hübnérje a dolognak pedig abban van, hogy a németnyelvű levelezések elintézését könnyebb követelni, mint megcsinálni. Közhivatalnokainknak kyalifikációját a törvény szabja meg. Amde olyan törvényes kyalifikációt nem ismertünk, amely szerint közhivatalnok nem lehetne senki, aki nem tud olyan tökéletesen németül, hogy németnyelvű megkereséseket hibátlanul intézhessen el. Valamicskét a gimnáziumi évekből még csak konyit egyik-másik közhivatalnok a germán nyelvhez; de ezer közül tíz sem találkozik olyan, aki a lelkére merné venni, hogy helyesen irt meg s helyesen intéz el bármilyen német átiratot. Melyikük fogja azt megkockáztatni, hogy hézagos nyelvtudása révén félreérti a megkeresést és ennek következtében hibás intézkedést tesz? Ha előlly ilyen eset, mi történik az illetővel? Fegyelmi vizsgálatnak s elítéltetésnek teszi ki magát — merő tulbuzgóságából, mert hiszen olyasmire vállalkozott, amire nem ért s amihez természet szerint nem is kell tehát értenie. Következik pedig mindezekből az, hogy a szolgálatnak ama rendje, amelyet fölülről követelnek, olykor ellentétbe juthat a szolgálatnak ama lelkiismeretességével, amelyre alulról — már csak a felelősség szempontjából is — törekedni kell. A ma adott magyarázatok után is el kellett még ennyit mondani. Most pedig térjen a parlament napirendre

s tegye meg azt a kötelességét, amelyet már két éve hevertet paragon: gyakorolja valahára a budget-jogát.

Izgalmas órák.

Budapest, június 22.

Tisza István megérkezett Bécsből és hívei azt kürtölték a folyosón:

— Meg fogja nyugtatni az ellenzéket! Csoportok alakultak mindenfelé. Minden csoporthoz elhelyezkedett egy-egy *Gajári Géza*, aki csitított és biztosította a garabonciásokat, hogy nincs okuk röstelkedni a rövid fegyverszünet miatt, mert a miniszterelnök nyilatkozatát félreértették és az ülés végéig rendbejön minden. A szeldebbe azt mondták rá: „jó, jó, csak ugy legyen” — a haragosabbak azt mondták: „szavakkal akar majd kifizetni, de nem tőrjük ám”. Általában mégis elég türelmesen viselkedtek a csoportok s mindössze Bánffy hívei tüzeskedtek, hogy kár volt a galaci ügy reparációja előtt napirendet engedélyezni.

A vajda (mert még ő is bejött) kivált a Kossuthistákat piszkálta tegnapi határozatuk miatt:

— Gyógyíthatatlan ellenzék vagytok ti! Hogy egy párt folytonosan csak azért forgasson csóvát, hogy a láncon szivárvány gyujtson, az ördög látott ilyet! Nem lett volna szabad engedni. Lélegzethez se jusszon az ilyen kormány. Mert husz év óta nem volt ilyen nagy sérelem, mint ez a mostani.

A hangulatot azonban Kötvös Károly se tudta áttüzesíteni. A kétnapos hársza kifárasztotta az embereket s mindenki őszintén óhajtott, hogy a miniszterelnök csakugyan korigálja nyilatkozatát és nyugtassa meg a kedélyeket. Akiknek alkalmuk volt Tiszával a folyosón beszélni, mondták is, hogy a megnyugtató nem fog elmaradni. A t. Ház tehát, ha nem is zavartalan érdeklődéssel, de legalább is türelmesen fogott a vasntas-javaslat elin-

az sem igaz, hogy *Kempelen* 1784-ben szerkesztette volna sakkautomatáját, „miután előzőleg minden vagyonát sakkon elvesztette”. (Pallas Lex. Pótk. II. 532. l.) Pozsonyban, 1769-ben készítette azt. Így beszél el *Windisch* és így mondja maga *Kempelen* is.

Előzménye a következő:

1769-ben valami hivatalos ügyben Bécsben járván *Kempelen*, meghívást kapott az udvarhoz, hogy mint a természettudományok lelkes barátja jelen legyen a francia *Pelletiernek Recreations Mathematiques* nevű mutatóványain. Az előadásán megszólította őt *Mária Terézia* és kezdezősködött tőle a mutatóványok nyitjáról. *Kempelen*, ki azoknak kulcsát jól értette, beszélgetés közben azt felelte a királynőnek, hogy különb dolgokat is tudna ő produkálni. Az udvarbeliek kérdésnek vették a komoly udvari tanácsos e szavait, csak *Mária Terézia* bizott bennök és felhívta, hogy hát most már mutassa meg mechanikai talentumát. *Kempelen* Farkas pedig visszament Pozsonyba és egy félév alatt elkészült a géppel.

Maga a gép egy negyedféláb hosszú, két láb széles és harmadféláb magas szekrény volt, olyan alakú, mint egy írósztal. Négy görgő lábán állt, melyeken ide-oda tologatható volt. Mögötte egy faszéken török köntösbe öltöztetett fabábu ült; jobbkarjával a szekrényre könyökölven, balkezeben pedig egy hoeszuszaru török csibukot tartva oly mozdulatban, mintha éppen ebben a szempillantásban vette volna ki azt a szájából. A sakktablea előtte az asz-

talhoz volt lestrófolva és a fa-figura szeméit merőben reásegezte. Mikor a játék elkezdődött, a török basától elvették a hosszszerű pipát, mert nem a jobb-, hanem a balkezével játszott. A játszmat mindig ő kezdte meg, tehát az első húzást ő tette. Míg a játék tartott, ellenfelének minden egyes húzására egyet bakkantott a fejével s köröskörül hordozta tekintetét a sakktableán. Mikor „sakk a királynénak” volt, kettőt, mikor „sakk a királynak” volt, három intett a fejével. Ha pedig játszótársra kötekedésből harnis húzást tett, vagy őt mesterségében próbára skarta tenni, bosszankodva és haragosan rázta a fejét. Minden húzásnál a kerekék, rugók, csavarok s általában a szerkezet zugsását lehetett hallani, mely az asztali óra járásához hasonlított. Játék előtt *Kempelen* mindig maga mutogatta meg a gépet, kinyitva annak minden ajtaját, még a török testébe is bepillantást engedvén, annak bizonyosságául, hogy benne ember elrejtve nincsen. Aztán kihúzta a szekrény aljában levő fiókot, melyben a figurák is álltak, felállította a géptől pár lépésnyire elhelyezett asztalkára azt a két bécsi lányi magas ládikót, amelybe a játék alatt többször bekukskált, felhuzta a török szerkezetét mozgatható karján és kezdetét vette a játék. Az automata egyszerre rendesen csak egy játszmat játszott s azután kitalált a szomszéd szobába.

A sakkgépet 1769 vagy 1770-ben mutatta be *Kempelen* először az udvarnál, később aztán nyilvánosan is. A királyi család tagjai, az udvarhölgyek, államminiszterek és tudósok összegyűltek az egyik terembe,

hogy megnézzék az udvari tanácsos egy találmányát. A szenzáció leirhatatlan volt; ámulat-bámulat mindenki a gép és működése láttára, a gyengébb idegzetű palotahölgyek pedig sikoltozásban törtek ki. Természetesen, egyszerre hirtelen a csodás muzulmánok és valóságos zarandokoltak az emberek *Kempelen*hez, hogy gépét lássák. Kleinte híven mutogatta is mindazoknak, kik látni akarták, később azonban terhére voltak, vagy maga is megijedt az Európára szóló zajtól, nem tudjuk, de egyszer csak azzal lepte meg a világot, hogy automatája elromlott, nem játszhatik és nem is tudja helyreigazítani. Egynéhány év múlva mégis kénytelen volt vele európai körutra menni.

Ugyanis Pál orosz nagyherceg a feleségével gróf Nord név alatt Bécsben járván, II. József császár megütente *Kempelen* Farkasnak Pozsonyba, hogy a fejedelmi vendégek látni akarják az automatáját, tehát haladéktalanul jelenjen meg vele az udvarnál. Nem térhetett ki előle. Őt hét alatt helyreállította a gépet s a török basa „gálában” jelent meg a fejedelmi uraságok előtt, akik nem tudtak betelni bámulásával. Ekkor aztán maga József császár uszoitla *Kempelen*et, hogy csodálatos gépét európai körutra vigye. *Kempelen* beteges volt s csak néhány év múlva, 1783-ban indult el, de ekkor is csak nagynehezen szánta rá magát, másra akarván rábízni az automata igazgatását. Végre mégis utra kelt és megfordult vele Berlinben, Pétervárott, Párisban és Londonban. Berlinben Nagy Frigyesnek, a szenvedélyes sakkjátészónak egyenes meghívására jelent meg. Az automata ezt is

tésésébe, ami ma végre sikerült is. *Udvary* Ferenc és *Hock* János szólaltak még fel az általános vitában s aztán *Hieronymy* Károly kereskedelmi miniszternek sikerült egy államférfiúi bölcseségtől áthatott nyilatkozattal az egész vasutas-ügyből kivenni a szálkát, midőn az összes pártok lelkes helyeslése közben jelentette ki, hogy az amnesztia nem kizárólag a kormánytól függ s azért az amnesztia nézve határozott ígéretet nem is tehet, de igenis hajlandó — azt a felfogást méltányolni, hogy ahol sokan vétkeztek, senkit se büntessenek.

Ez a kormánykijelentés jelentőségéhez illő hatással volt a parlamentre s most már általánosságban is, részleteiben is gyorsan végeztek a vasutas-javaslatlalt.

S ugy volt, hogy kihatván a mai napirendből a költségvetést, most mindjárt áttér a Ház a kényes galaci esetre. *Bakonyi* Samu és *Bernáth* Béla párhuzamos interpellációi már be is voltak jelentve. De a két szenzációs felvonás közé egy váratlan intermezzo ékelődött, még pedig izgalmasan és zajosan. *Szivák* Imre, akit az utolsó napokban sokat csipkedtek, mert a mentelmi bizottsághoz régebben utasított ügyeket, a Ház határozata dacára, maig sem referált el a parlamentnek: a vasutas-javaslat letárgyalása után szót kért, hogy magát és a bizottságot mentegesse. S ennél az egyszerű kis öngazolásánál a Ház visszafojtott izgatottsága már teljes mértékben meglátszott. Sorra ugráltak fel az ellenzék tagjai és csipkedéseikkel kipiszkálták *Szivák* Imrétől azt a „tisztességes indiskréciót”, amint ő magát kifejezte, hogy voltaképpen a mentelmi bizottság a hozzá utasított ügyeket kötelesség szerint elintézte s ha mégsem terjesztette jelentéseit a törvényhozás elé, az nem rajta, hanem magán az ellenzéken mult, mert az érdekelt ellenzéki képviselők annak idején elvbarátaik körében azt mondták, hogy kényszerítve nem, de önként igenis hajlandók megkövetni a képviselőházat s miután az ellenzék vezérei erről értesíték az elnökséget, hallgatag megállá-

podás történt, hogy a mentelmi bizottság nem is terjeszti be jelentéseit. Kiderült, hogy ez így is történt. De jellemző a hangulatra, hogy ez a „tisztességes indiskréció” mekkora vihart támasztott. A Kossuthisták úgy érezték, mintha nekik meg kellene védeniök a távollevő Kossuth Ferencet, a néppárt és az Ugronisták hahotázni kezdtek, hogy ime, megint lehullott a lepel egy kis paklizásról, s egyszerre csak hajba kaptak az ellenzékiek egymással is, a többséggel is.

Molnár apát átkerülőzött Kubikhoz és tüzelt:

— No, Béla, most már láthatod, mit csinálnak a hátatok mögött!

Szederkényi nyiltan is paklit emlegetett.

Mezőssy Béla ingerülten kiáltott át a mostohatestvér-ellenzékhez:

— És ők beszélnek ellenzéki koalícióról! Köszönjük szépen. Nem kérünk belőle. Egyebet se tudnak, mint gyanusítani. Gyálázat!

Szóval, ökölrel és egész testükkel viaskodtak más Kossuth-pártiak is, míg aztán maga *Perczel* Dezső is leszállt az elnöki székből és tisztázta az egész dolgot. Tiszára félreértés volt, amit csak ez a mai izgatottság magyarázhat meg. S a végén el is simult a vihar. De akkor már egy teljes óráig tombolt és leleplezte az ellenzéki pártoknak egymással szemben való legtitkosabb érzelmeit.

A hangulat tehát meglehetősen ingerült volt, mikor végre sor kerülhetett volna a galaci ügyben bejelentett interpellációkra. Az idő is nagyon későre járt már. *Bakonyi* hajlandónak is nyilatkozott, hogy holnapra halasztja interpellációját, ha megengedik neki, hogy holnap sürgősen, már az ülés elején terjeszthesse elő. De a miniszterelnök figyelmeztette, hogy a holnap ülésben nem lehetne jelen, s így délután félháromkor a fáradt s mégis izgatott Ház még belefogott a galaci ügy elintézésébe is. Nem végződhetett volna ez jól még akkor sem, ha a miniszterelnök (amit elvégre senki sem várhatott) egész

terjedelmében is visszavonta volna sérelmes nyilatkozatát. Pedig hát nem azt tette. Mikor *Bakonyi* Samu temperamentumosabban, *Bernáth* Béla fárasztóbban előterjesztették interpellációikat: *Tisza* István eleinte elég jól ütötte meg a hangot. Csakugyan félreértést emlegetett és szavainak most az volt az értelme, hogy a diplomácia szolgálati nyelve szempontjából a mai helyzet nem törvényes, csak türt, a magyarságnak mindinkább tért kell foglalnia s a törvényhozásnak természetes joga volna ezen a helyzeten változtatni. De akármilyen engesztelékenyen próbált eleinte beszélni, az ideges közbeszólások idegessé tették *Tiszát* is, aminek aztán az lett a következménye, hogy válaszában második része még talán jobban elmergesítette az ügyet. Ekkor már *Deák* Ferenczel és *Andrássy* Gyulával akarta igazolni, hogy a diplomáciai szolgálat nyelve német s ebben azok a közjogi kapacitások sem találtak kifogásolnivalót.

Ez a passzus idézte elő az igazi vihart.

Kaas Ivor ingerülten kiáltott fel:

— *Andrássy* magyarul levelezett, mikor konstantinápolyi nagykövet volt, mert az különb ember volt.

— Különb volt az önnél is! — vágott vissza idegesen a miniszterelnök. És most már egy ideges, közbeszólásokban tobzódó, haragos hallgatóság előtt kellett fejtegetnie, hogy *Andrássy* magyarul levelezett ugyan, de levelezhetett volna németül is, mert annak semmiféle törvényes akadályja sem volt. A hangulat percéről-percre izgatottabb lett s a miniszterelnök kapott ugyan egy kis tapsot a saját párhiveitől, mikor azt jelentette be, hogy legközelebb rendelet fog megjelenni, melynek értelmében a katonai parancsnokságok ezentul magyar hatóságokkal kizárólag csak magyarul levelezhetnek, de az ellenzék akkor már fel volt paprikázva és viharosan tapsolt *Bakonyi* Samu válaszában minden erősebb kifejezésnek. Meg volt bántva a szélsőbal, meg a néppárt, meg a nemzeti párt is és látnivaló volt, hogy a személyes kérdésben való felszólalások egész áradata

megverte, végre nagy összeget kínált, hogy a titkot megtudja. Mondják, az egész magyarazat egy percig tartott s Nagy Frigyes nevetve jött ki a szobából: „Ezt egy gyermek is azonnal megfejthetné.” De a dologról nem szólt soha egy szót sem, mert *Kempelennek* hallgatást ígért. Párisban *Bouillon* herceggel játszott a sakkozó-gép s mikor mármár megverte ezt a híres sakkozót is, szántszándékkal hibás huzást tett. Ekkor a herceg fölkel a helyéről és „a török engem emberségből hágy nyerni” szavakkal távozott. Az automata ugyanekkor arra a kérdésre, hogy merne-e *Philidorral* mérkőzni, azt felelte az elébe tett betűs táblán, hogy „én nem vagyok méltó oly játsszóval elkezdeni”. (*Magyar Hirmondó*. 1783. évi 43. sz.) Mert az automata a sakkjátsszójának befejeztével — állítólag — igen sebesen elvegezte a sakktablea hatvan négy mezején az ugynevezett *Euler*-féle lóugrást is és egy abc-táblán a hozzá intézett kérdésekre elég elmés feleleteket is adott.

A gép *Kempelen* Farkas halála után (1804.) fia, *Károly* udvari kamarai fogalmazó birtokába került. „A fiatal *Kempelen* alkalmasint el fogja adni, hogy a csodálatos mechanikai játékszer, mint a bologult nevezni szokta, a közönség mulattatásának, egyedüli rendeltetésének átaladjá”, — írják

az egykori lapok. És csakugyan el is adta *Maelzel* Lénárdnak, a híres mechanikusnak, a metronom feltalálójának. A regensburgi születésű *Maelzel* bécsi udvari mechanikus volt és maga is foglalkozott automaták szerkesztésével. A XIX. század elején például világhírű volt az ugynevezett panharmonikonja, az a nagy zenélőgép, melyben negyvenkét életnagyságu automata játszott különféle hangszereken. Ezt a hatalmas zenekart 1807-ben mutatta be Párisban. Később északamerikai vállalkozónak állítólag egy félmillió dollárért adta el.

A *Kempelen*-féle sakkozó-android történetében két korszakot kell megkülönböztetnünk egymástól, az egyik az az idő, amíg a gép *Kempelen* Farkas birtokában volt, a másik, mikor aztan idegen kezekre került. Az elsőtől részletesebben fogunk foglalkozni; a másik az automata későbbi vándorlásaival esik össze.

Maga *Kempelen* Farkas sakkmintájával keveset gondolt, fel sem vette és ha szőlött is félele valamit, csak mint gyermekjátékot és mechanikai tréfát emlegette s mosolygott rajta, hogy mások úgy bámulják, — írja barátja, *Windisch* egyik levelében. Attól a perctől kezdve, persze, hogy a gép kikerült *Kempelennek* Pozsonban a Duna-utcában berendezett műhelyéből, a legkép-

telenebb találgatások vették kezdetüket, hogy a gép fortélyát kimagarázzák. Voltak olyanok is, kik egyenesen boszorkányságot láttak a dologban, mert hiszen saját szemekkel győződtek meg róla, hogy a gépben ember elrejtve nincs s az automata mégis előttük játszik és veri meg a legjobb sakkjátsszókat.

De lássuk magát a szekrényt közelebbről.

A lábának a mai méterrendszerre való átszámításával a következő arányszámokat kapjuk: a szekrény hossza 150, szélessége 66 és magassága 117 cm. Tehát egy igen magas, széles, de meglehetősen keskeny méretű asztal áll előttünk. Kétségtelen azonban, hogy benne egy jól megnőtt ember is elhelyezhető. Miután pedig magának a belső szerkezetnek olyan megbízható ismeretése, mint amilyen például *Kempelennek* a saját beszélőgépéről adott leírása, nem áll rendelkezésünkre, kisegítő-eszközökhöz kell folyamodnunk annak megállapítása végett, hogy a gépben tényleg ember volt-e elrejtve, aki azt belülről igazgatta, vagy egy a szó szoros értelmében vett automatával van-e dolgnak.

Báró *Racknitz* magyarazatával (*Uebet den Schachspieler des Herrn v. Kempelen. Leipzig und Dresden. 1789.*) kezdhetünk hozzá. Elmélete sokáig is tartotta magát,

Nem panaszkodik többé

bűzös izzadás, tes' bőr-viszketés, fémör, exema, ótvárban szenvedő, ha az Erén i-féle „Ichtiool-Salicyllal”

egy kísérletet tesz. Szagtalan.

fog megindulni. Sorra jelentkeztek az elnöknel Pap Zoltán, *Buzáth Ferenc*, *Molnár János* és *Bernáth Béla*.

Akkor már négyre járt az idő és teli volt a levegő puskaporral.

Bakonyi Samu nagy hévvel rontott a miniszterelnöknek és különösen kiélezte azt a körülményt, hogy *Andrássy* nagykövetkorában magyarul levelezett.

Tisza idegesen ütött az asztalára:

— Ez gyerekes argumentum!

— Kikérem magamnak! — fakadt ki

Bakonyi és tombolt az egész ellenzék. Mérgező közbeszólások röpködtek balról és mérgező hangokra ragadtatta magát a jobboldal is.

Bakonyi most még kegyetlenebbül itélkezett.

— Mindebből csak az látszik, hogy a miniszterelnök törekvése magyarellenes.

— Ezt meg én kérem ki magamnak!

← pattant fel ingerülten a miniszterelnök.

S azontúl szakadatlan robbanások követték egymást. Egyik szikrán gyulladt ki a másik, egyik sértés a másikat ráncigálta elő, egyik jelenet a másikat követte, senki sem maradt a helyén. A többség látta, hogy itt már a mérséklet hiábavaló, az ellenzék pedig ezuttal őszintén és komolyan viharzott. A haragban összeolvadtak, akik az imént még hajbakaptak. A Kosuthisták iveket preparáltak, az Ugronisták már korábban tüntetve vonultak ki, hogy ők ilyen miniszterelnököt nem hallgatnak meg, a néppárt összebujt és tanácskozott, a nemzeti párt pedig gyönyörködve legeltette szemeit a rég nem látott fürgetegen. És ideges, hihetetlenül ideges volt a miniszterelnök is. Már leplezni se próbálta.

Tisza nem felelt *Bakonyinak*. Látnivaló volt, csak a szavazást várta már. De sorra ugráltak fel *Pap Zoltán*, *Buzáth Ferenc*, *Molnár János* és *Bernáth Béla*, az egyik védte magát, a többi kiki a maga pártját és mind támadta a miniszterelnököt.

Tisza csak intett, hogy ő nem beszél. Tessék a válasz fölött szavazni. Legyen már vége az egész dolognak. S ekkor az ellenzékéről diadalmas nevetés harsogott fel.

de annyira komplikált, hogy nem fogadjuk el. E szerint a kistermetű sakkjátékos a szekrénynek félig kihúzott alsó fiókja mögött feküdt, miközben a szerkezetet megnézte a néző. Mihelyt aztán bezárták a szekrény ajtóit, (az automata sohasem játszott másként), az emberke kibújt rejtékéből, lekuporodott a közepén és pantográf (golyacsór) segélyével igazgatta a bábu kezét. Azt pedig, hogy hogyan látta onnan alulról a sakkasztalán tett húzásokat, úgy magyarázza *Racknitz*, hogy mindegyik figurában erős mágnes volt, a tábla hatvánnyal kockája alatt pedig, benn a szekrényben egy-egy kis tüllógott selyemszál. Ha tehát fenn valamelyik mezőre figurát tett a két játékos, a mágnes felkapta a lógó tüllt, viszont a tüll leesett, ha a figurát elvették, vagyis a mágnes vonzása megszűnt. Miután pedig ezek szerint a szekrényben rejtőzött ember gyertya világánál látta a figurák mozgását, az előtte levő kis sakkasztalán is megtette minden egyes húzást, nehogy tévedhessen. *Racknitz* bár e módszerével el is készítette *Kempelen* automatájának egy mását, könyvében megvannak az egész szerkezetet minden részletében ismertető ábrák is, de hogy ez a masina tényleg működött-e és miképpen, nem tudjuk.

Kempelen azzal felelt a báró magyarázatára, hogy felhívta a játékosokat: tartsanak a kezökben bármily erős mágnes, megbénítani a figuráknak tulajdonított vonzóerőt. De valószínűtlennek is látszik *Racknitz* nézete több okból. A mágneseknek olyan pontos működése, hogy zűrzavarra ne

Elővettek két ivet: — névszerinti szavazást kértek az egyikkel, a szavazásnak holnapra halasztását kérték a másikkal.

Jut tehát még folytatás holnapra is.

Negyedöt volt az idő. Kavargott, forrt, sistergett a völgykatlan. A karzatokon hősegtől, éhségtől és izgalomtól félig ájult emberek. A jobbmézőn sápadt és kipirult arcok. Balra diadalmasan találkozó alakok. A miniszterelnök megtalálta hideg nyugalmát. Ceruzáját lecsapta asztalkájára, mint valami nehéz fegyvert.

Elhuzta a száját. Mintha azt mondaná: — Lesz, ahogy lesz. Ha harc, hát annak is állok elejbe!

Az ellenzék pedig úgy vonult ki a késő délutáni órákban a nagy dunaparti palotából, mintha az obstrukció el se mult volna s holnap csak az folytatódna, ami nemrég, a minap egy kis időre abba maradt...

A képviselőház ülése június 22-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Perczel Dezső*, majd *Jakabffy Imre*. A kormány részéről jelen vannak: *Gróf Tisza István*, *Lukács László*, *Plósz Sándor*, *Hieronymi Károly*, *Berzevicsy Albert*.

Elnök: Bemutatja a kérvényeket, azután folytatják

a vasutasok fizetésrendezéséről

szóló törvényjavaslat tárgyalását.

Udvary Ferenc fejtegeti, hogy könnyen lehetne a vasutasok helyzetét segíteni, ha megreformálnák a vasuti szolgálatot. Nem kell annyi szabadjegyet kiadni s mindjárt szaporodik a vasut-jövedelme.

Kubik Béla: Még vászoncselédék is utaznak szabadjeggyel!

Udvary Ferenc örvend, hogy a régi eskü-mintát már újjal pótolták.

Hock János: A régi eskü elkopott, újjal kell pótolni!

Udvary Ferenc a nyugdíjintézet reformját is sürgeti. A törvényjavaslatot megszavazza.

Hock János: A fizetésrendező törvényjavaslattal még nincs végleg megoldva ez a kérdés, hanem további intézkedésekre is lesz szükség. A vasutasok mozgalmát és sztrájkját tökéletesen megérti, a vasutasok el voltak nyomva, olyanok voltak, mint az eltiport fereg; ezek a férgek most visszafordultak, hogy megmarják azt a lábát, mely el akarta tiporni őket. Nagyon helytelennek tartja, hogy a vasutasok között a mozgalom ide-

adjon okot, szinte elképzelhetetlen. Aztán hihetetlennek tűnik fel az is, hogy az automata belülről mozgatott karja elég pontosan működhetett volna. Végre még az sincs végérvényesen eldöntve, hogy a szekrényben tényleg ember volt elrejtve. Anyi érv mindenesetre szól ellene, mint mellette. Lehetetlen csak elgondolni is, hogy több mint harminc év alatt, amíg a gép *Kempelen* Farkas birtokában volt, nem pattant volna ki a titok és ide-oda szállítása közben ne keltsen legalább is gyanút, hogy azt ember igazgatja. És érdekes, hogy a nyomában keletkezett egész nagy irodalom abból az alaptól indul ki, hogy a masinát okvetlen embernek kell igazgatnia, és meg sem kísérelti a feltevést, hogy szerkeszthető legyen egy automata, mely — hogy úgy mondjam — gépiesen végzi feladatát. Ez megfuttatásunkban mégis megállunk egy pillanatra annál a körülménynél, hogy a játékot mindig az automata kezdte el és egyszerre soha sem játszott többet egy játszmannál. Nem ebben van a rejtegy kulcsa? Az első kérdés természetesen az, hogy egyáltalán kiszámítható-e a játék menete, ha az első lépést — mondjuk — én teszem. Ha igen, konstruálható-e egy olyan szerkezet, mely ellenfelének húzásaira a maga húzásait egészen automatice teszi meg. Nem látom kizárva egyiket sem. Feljegyzéseink arról is hallgatnak, hogy az automata mindig egyazon húzással kezdte-e a játékot vagy nem. Az első — ellenkező adat hiányában — némi jogosultsággal tetelezhetjük fel. Ezzel aztán jelentősen meg volt könnyítve a török munkája. Annak

ján a kormány dus ígéretekkel igyekezett árulókat keresni.

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter: Ez nem igaz!

Hock János: Igaz, mert a lokomotívvezetőket nagy ígéretekkel akarták rábírní arra, hogy a szolgálatot megkezdjék. A kormány figyelmébe ajánlja az amnesztiát; az összes vasutasokat vissza kell fogadni a szolgálatba.

Elnök a vitát berekeszti.

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter *Lengyel Zoltán* minapi beszédére reflektál. A refakciák egy része az ipar fejlesztése miatt volt szükséges, mert a szállítás olecsobb tétele az iparnak volt az érdeke. A refakciákat azonban a kormány már revizió alá vette s nagy részniket megszüntette; de valamennyi refakciát egy tollvonással az ipar veszedelme nélkül eltörölni nem lehet. A budapest-bécsi vonalra nézve fönnálló régi tarifális szerződés, melyet *Lengyel* kifogásolt, már 1902-ben lejárt. A vasutasok helyzetének nyomasztó voltát nagyon jól ismeri, tudja, hogy mennyire el vannak adósodva, be ennek egyéb oka nincs, mint hogy a vasutasok sokkal nagyobb lábon élnek, mint szabad volna. Sokat járt *Németségben* s látta, hogy a német vasutasok mily egyszerűen és takarékosan élnek. Ajánlották a kormány figyelmébe a vasutasok amnesztiáját. Nem lehet itt üldözésről beszélni, mert ha a vádlottat bíróság elé állítják, az még csak nem üldözés. *Csernoch* elismeri, hogy a vasutasok hibát követtek el, s arra hivatkozik, hogy ahol sokan vétkeztek, ott senkit sem kell büntetni. Ez nagyon okos beszéd volt s a kormányra nagy hatást tett. Az amnesztiá kérdésének megoldása nem kizárólag a kormánytól függ, határozott ígéretet az amnesztiá ügyében nem tehet, de kijelenti, hogy hajlandó abban a szellemben eljárni, amelyet *Csernoch* kifejtett. (Általános helyeslés.)

Lengyel Zoltán felsorol egész sereg államvasuti főtisztviselőt, aki nem tud magyarul.

Heltai Ferenc előadja még egyszer elfogadásra ajánlja a javaslatot s kéri a kormányt, hogy az általános amnesztiá kérdését szíveleg meg: általános amnesztiá esetén végképpen megszűnnének a sztrájk káros következményei.

Elnök elrendeli a szavazást. A Ház egyhangulag megszavazza általánosságban a törvényjavaslatot; a beadott határozati javaslatokat a többség elveti.

A részlets tárgyalás során egy határozott a Ház, hogy a múlt évi költségvetésből megmaradt 1,800.000 korona július hónap végéig osztandó szét.

Ezzel a javaslat tárgyalása véget ért.

(A mentelmi bizottság.)

Szivák Imre, a mentelmi bizottság elnöke előadja, hogy *Lengyel Zoltán* és *Zboray Miklós* mentelmi ügyének tárgyalása azért késett, mert ki kell hallgatni *Rudnay* főkapitányt is, mivel azonban *Rudnay* a minap megoperálták, őt most nem lehet kikhallgatni. A bizottságot tehát mulasztás nem terheli.

is bizonyára megvolt a maga oka, hogy nem fárasztotta magát több, mint csak egy játszmával. S ez talán nem is annyira az állítólagosan benne kuporgott emberke kimerülésére, mint az automata rendszerére és talán matematikai inokokra vezethető vissza. Ha tehát az csak sakkozott és legvégül vörös elefántesont-korongocskákkal elvégezte az Euler-féle lóugrásos feladványt, semmivel sem látjuk megelönte azt a nézetet, hogy az andróid valóságos automata volt és azt *Kempelen* életében bensejében elrejtett ember nem igazgatta. Másként áll azonban a dolog, ha a gép a hozzá intézett kérdésekre „olmés” feleleteket adott, mert ilyen mechanikai szerkezettel már igazán nem lehet produkálni.

A *Magyar Hirmondó* (Pozsony, 1783. évf. 339. és 340. ill.) pünkösdi száma ugyanis azt írja róla, hogy „a sakkgép Párisban is nagyon tetszik. Először csak 25 nézje volt.” Folytatólag aztán elbeszéli a *Philidorra* tett nyilatkozatát. Majd tovább folytatja: „azután mellette állván egy tekintetes asszonyság tizenegy éves leányával s azt a kérdést intézte hozzá: hogy leánya jámbor életű-e, mire az automata az abc-táblán a következő feleletet adá: éppen anyjának nyomdokain jár.”

Nem volt alkalmunk még e hírvalóságáról az egykorú francia lapokban meggyőződhetni. Addig pedig tartózkodással viseltetünk az első magyar hírnap tudósítása iránt.

A XIX. század tizes éveiben aztán *Beauharnais Jenő*, *Napoleon* mostohafivére, *Münchenbe* hívta *Maszel* a géppel. A török itt is hű maradt régi hírnevéhez. A legyő-

Olay Lajos taktikát lát a dologban. Tessék Rudnyat a lakásán kihallgatni.

Szivák Imre a taktikázás vádját visszautasítja. A bizottság maga intézkedik, hogy mit akar tenni és mit nem akar tenni.

Madarász József szerint a Háznak joga van a mentelmi bizottsággal rendelkezni.

Ugron Gábor azt fejtegeti, hogy a Háznak van joga a mentelmi bizottság eljárását bíráló alá venni.

Kubik Béla szerint a Háznak beleszólása van abba, hogy a bizottság főladatát el ne hanyagolja. Említi az el nem intézett régi eseteket, amelyekről jelentés sincs aház előtt.

Szivák Imre szót kér. (Nagy zaj balfelől.) Polónyi Géza: Szivák mindig beszélhet! (Zaj.)

Gajári Géza: Megint Polónyi izgat! (Főlkialtások: Vízet Gajárinak!)

Szivák Imre: Elmondja, miért nem terjesztette be a bizottság a régi ítéleteket. Most tisztességes indikációkat követ el. Akkor pártközi megállapodás van. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Abban állapotok meg, hogy spontán elhatározásból fogják az illetők az ítéletet teljesíteni. (Zaj.) a nélkül, hogy a jelentést betervezték. Ez a megállapodás Kossuth Ferenc kezdeményezésére történt. (Zaj.)

Olay Lajos: Az elnök ne alkudozzék! Pozsgay Miklós azt mondja, hogy ő minden pressió nélkül kért bocsánatot és a Ház meg is bocsátott neki. (Derültség.)

Szederkényi Nándor a paklizás káros következményeit fejtegeti.

Szatmári Mór: Nem igaz! Nem paklizás! Szederkényi megütöttségét fejezi ki, hogy az elnök Sziváktól nem vonta meg a szót, mikor a paklizás részleteibe belemelt.

Elnök megvonja a szót Szederkényitől, mert nem a házszabályhoz szól.

Szederkényi Nándor folytatni akarja beszédét.

Elnök: A szót megvontam, nem beszélhet! Ugron Gábor: A jelentéshez mindenki hozzáférhet. Különbösen csak ismételt intéset esetén vonhatja meg a szót az elnök.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Gróf Zichy Aladár: Szederkényi azt akarta elmondani, hogy a megállapodás foltot vet a bizottságra. Ezt akarta elmondani: utasítsák most őt is rendre.

Elnök: A házszabály szerint az elnök sértő szavakra elsősorban is megvonhatja a szót. (Nagy zaj: Hol a sörtes!) (Zaj.)

Thaly Kálmán: Indikációval vádolja Sziváktól. Kossuth beteg, nem védekezhetik, de ő állíthatja, hogy paktum a szó értelmében nem volt, mert ő az egész dologról nem tud semmit, a párt nem határozott semmit. (Főlkialtások: Privát beszélgetés.) Helytelen, hogy egy távollevő képviselőt gyanúsítással illették.

Eötvös Károly: Szivák azt mondta: ő most egy tisztességes indikációt követ el. Ha már indikáció, ő annak nem hisz. Semmiféle okért nem szabad önkényileg visszatartani a jelentést.

Szatmári Mór kijelenti, hogy Kossuth Ferencnek ehhez a dologhoz semmi köze sincs.

Perczel Dezso elnök átadja az elnöklést Jakabffyknak és maga szót kér.

Polónyi Géza: Milyen címen?

Perczel Dezso: Amilyen címen a többi képviselő beszél. (Főlkialtások: Ez nem jogaim!) Főlvilágosítást óhajtatni, mert ő volt a kérdéses időben az elnök. A mentelmi bizottság az említett esetekben hanyagságot nem követett el. A jelentés készen volt, akkor gróf Apponyi elnök és Tallián alelnök arra kérte őt, hogy ne terjeszse be a jelentést addig, amíg az idő moha a szenvedélyt el nem leplezi. Semmi más nem történt, paktum, megállapodás nem volt.

Kubik Béla: Szivákokt mindenki lecáfolja!

Szederkényi Nándor csodálja, hogy Perczel, noha ő volt az eljárás és büntös bizottsági elnök, mégis vezette egy ideig a tanácskozást e vitában, sőt a saját ügyében tőle el is vonta a szót.

Szivák Imre tiltakozik az ellen, hogy ő Kossuthot gyanúsította volna. Pártközi megállapodás nem volt, de volt a pártok elnökei közt megbeszélés és ő úgy volt informálva, hogy Kossuth részéről jött az a tiszteletreméltó indítvány, hogy az elítelt őt függetlenségi képviselő mintegy magasztánból kér bocsánatot a Háztól. Gál Sándor: Igaz! Ez így volt.

Thaly Kálmán: Hát ne gyanúsítsák akkor a pártot!

Langyel Zoltán felsorolja az eseteket, melyekről a mentelmi bizottság nem tett jelentést, az ő esetében pedig huszonegy óra alatt meghozták az ítéletet, kétszer is. A házszabály nem mondja azt, hogy az egyik esetet az idő mohával el kell leplezni, a másikat nem. Pedig veze szemben közönséges elnöki erőszak történt.

Rátkay László is egyike volt a megrendszabályozottaknak. Ők akkor a Ház elnökének kijelentették, hogy ha a bizottság határozata a Ház elé kerül, nem követik meg a Házat, de megkövetik, ha megállás nélkül tehetik. Nem volt itt paktum.

Elnök: Szavazásra teszi fel a kérdést.

Báró Dániel Ernő: Az ilyen felszólalások és a mentelmi bizottság elnökének bejelentése nem lehet határozathozatal tárgya. (Helyeslés jobbról. Zajos elmondások a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Itt határozatot kell hozni, mert ha a Ház nem veszi tudomásul a bejelentést, azzal rosszallást fejezi ki a bizottság ellen. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Gróf Tisza István miniszterelnök megjegyzi, hogy a mentelmi bizottság elnöke csak informálta a Házat, tehát nincs ok szavazásra. (Helyeslés jobbról.)

Elnök: Megállapítja a holnapi ülés napirendjét. Következik az

interpelláció.

Bakonyi Samu azon kezdi, hogy interpellációja a mostani politikai helyzetben a lehető leg-sürgősebb. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Az idő azonban olyan későre jár, hogy nem volna el-

lenére, ha már elhalasztanák interpellációját a azt holnap — sürgősségére való tekintettel — mindjárt a jegyzőkönyv hitelesítése után adhatnák elő. (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbról: Ma!)

Gróf Tisza István miniszterelnök azt válaszolja, hogy nincs kifogása az elhalasztás ellen, de holnap valószínűleg nem lehet az ülésen, már pedig nyomban akar válaszolni. Kéri azért Bakonyit, hogy ma tegye meg interpellációját. (Általános helyeslés. Felkiáltások: Szünetet kérünk!)

Elnök: Szünetet rendel el.

(A galaci átirat.)

Bakonyi Samu hosszasan ismerteti a galaci osztrák-magyar konzul német átiratát és Debreczen polgármesterének hazafias eljárását. Igaza van a miniszterelnöknek, hogy a debreczeni polgármester kötelességtudó, lelkiismeretes, hazafias. Tanulhatna tőle a miniszterelnök. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nem véletlen, hogy a romániai osztrák-magyar konzulátusban csupa magyarellenes elemet alkalmaznak. Onnan került a külügyminiszteri székbe gr. Goluchowsky is, akiről közutódásu, hogy magyarellenes politikát követett. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Thaly Kálmán: Ugy van! Rossz ember-rünk volt!

Bakonyi Samu: A következő interpellációt intézi a miniszterelnökhöz:

A miniszterelnök ur mint belügyminiszter Debreczen szabad kir. város polgármesteréhez intézett, 52576/I.—a. sz. a. kelt rendeletében arra való hivatkozással, hogy a külügyminisztérium hivatalos nyelve „ezidőszent” a német, meg-hagyja és kijelenti, hogy a polgármester a galaci konzul németnyelvű megkeresését „elintézi tartézik,” folyó hó 20-án tartott képviselőházi beszédében pedig azt a kijelentést teszi, hogy a nevezett konzulátusnak a jövőben is „joga lesz német nyelvű átiratot intézni.”

Kérdem ennél fogva a t. miniszterelnök urtól, mint belügyminisztertől, 1. hogyan egyeztetni össze ezen rendeletet és nyilatkozatát az 1867. XII. 28. szakaszában a közös ügyek kezelésére nézve, Magyarország részére, „mellőzhetetlen feltétel” gyanánt kikötött teljes „paritás” követelményeivel, az 1891. XVI. t.-c.-nek bármely ügyek-viteléből” minden idegen nyelvet kizáró rendelkezésével, a magyar nyelvről szóló 1844. II. t.-c. intézkedésével és szemmeléve, valamint az 1868. évi XLIV. t.-c. 1. szakaszának azon parancsával, mely szerint a magyar állam hivatalos nyelve „a kormányzat minden ágazatában cenzulis magyar.”

2. Miután az idézett törvények kizárják a mai állapot törvényes voltát, szándékozik-e a t. miniszter ur meliőbb oly intézkedéseket tenni, hogy a magyar államiság legfelsőbb követelménye, a magyar nyelv törvényes joga a közös külügyminisztérium és az alá rendelt hivatalok ügyvitelében minden korlátozás nélkül érvényesülhessen?

Bernáth Béla hasonlóképpen a galaci átirat miatt interpellálja a miniszterelnököt. Közjogelle-

jelentek meg róla munkák, cikkek, egyes szinművek még szindarabjukban is szerepeltetik, de a probléma, volt-e benne ember s ha volt, hogyan igazgatta a gépet, maig nyílt kérdése a tudományak. Voltak irók, kik kritikájukban darabjaira szedték szét a gépet s a legkülönbözőbb feltételekkel akarták meggyőzni a közönséget, hogy a szekrényben ember játszik, a török basa csak közvetítő eszköze a játéknak s a látható szerkezet csak arra való, hogy elámítsa, tévutra vezesse a nézőt, de tulajdonképpen egyik sem oldotta meg a problémát: gépezetének titkaiba nem hatoltak be. Henri Deereps (*Magie blanche dévoilée* Paris 1784.) és Tournay (*Le Palamède* Paris. 1836. 1839. IV.) ugyan már határozottan állítják, hogy az automatában ember volt elbujtatva, de az utóbbinak leleplezése már nagyon is a mult század derekára esik; az előbbi pedig, bár álláspontjának védelmére nagy keretben indul neki, a sötétben való tapogatózásnál nem jutott tovább. *Kempelen* Farkas után pedig éppen sakkgépéről nem maradt egy sor sem s a reneteg nagy levéltári adatokban sincs róla egy árva említés téve.

De ha a sakkgép „egyetlen érdeme az ámitás elmésségében állott” is, akkor ebben olyan zseniális elme nyilatkozik meg, melynek nagysága előtt tisztelettel hajlik meg az egész művelt világ. Mert bár elsősorban magyar volt, igazán csak a nagy nemzetekre vonatkozhatnak kopsorsókövének arany lángírásba foglalt szavai: „Non omnis moriar.” (Nem fogok egészen meghalni.)

zött Beauharnais harmincezer frankot ígért a mechanikusnak, ha a gépet átadja és titkát elárulja neki. Megkapta mind a kettőt s kiábrándult belőle. 1812-ben a milánói Villa Bonaparteban volt a gép látható. Később aztán megint visszakerült Maelzel birtokába. Beauharnais ugyanis — mint mondják — a 30.000 frank után járó kamatok ellenében átadta neki, hogy utazzék vele. A gép játszott még XVIII. Lajos és IV. György angol királylyal is. Mind a kettőt megverte. Ez idő tájt mutat rá Willis Róbert, angol fizikus arra a lehetőségre, hogy a gépben ember van elrejtve. (An attempt to analyse the automaton chess-player of Mr. de Kempelen. London, 1821. Ugyanaz amerikai kiadásban. Boston, 1826.) Néhány év mulva aztán Amerikába került, hol időközben whistezni is megtanult. Így marad az körülbelül tizenöt évig Maelzel kezén. De most már annyira nyílt titok volt, hogy a szekrényben ember van elbujtatva, hogy még azt is tudták, ki igazgatta a gépet. Maelzelről már „a verebek is csiripelték”, hogy szolgálatában, mialatt francia földön járt, hol Boncourt, a jeles sakkjátékos, hol Alexandre, az „Encyclopédie des échecs” szerzője, hol pedig Mouret, Philidor unokaöccse álltak. Angliában a híres Lewis igazgatta, majd egy elszázi sakkmeister, Mühlhausen, alias Schlumberger. Ő ment el az automatával Amerikába is, ahol Maelzel egy Croizier nevű belleuillei mechanikusnak adta el. kinek házában 1844-ben még látták. Állítólag 1854-ben égett el Filadélfában. Nemrégiben azonban arról értesítettek, hogy egy mostanában megjelent francia szakkönyvben

érdekes felfedezések vannak a gép legújabb vándorlásáról. Még nem volt alkalam utánanézni a dolognak.

A sakkgéphez különben még egy mende-monda szövődik. Napoleon állítólag összer-törte volna mérgében, mert őt is megverte a török. Némelyek szerint Berinben történt az eset, mások szerint Schönbrunnban. A magyar és a francia források teljes összhangban vannak egymással ebben a tárgyban. Egy „szentanu” előadása szerint 1809-ben, tehát már *Kempelen* Farkas halála után, történt a dolog. Az automatát elhelyezték a szoba közepén s a császár leült vele szemben. A nézők 3—4 lábnyi távolságban álltak tőle és érthető kíváncsian várták a történéseket. Napoleon harmat-négyet húzott annak rendje-módja szerint, aztán egy hibás lépést tett a huszárral. Az automata nagykomolyan visszatette a helyére a figurát, majd maga húzott. A császár most megint hamisan lépett, az automata pedig ismét visszatette a figurát; de amikor Napoleon harmadszor is vétett a játék törvényei ellen, az automata az összes figurákat lesöpörte a tábláról. Ekkor a császár mosolyogva távozott s úgy látszik, örült, hogy még egy automatát is sikerült kiharoznia a sodrából. Az anekdota alkalmasint a Nemzeti Plutarkus feljegyzésének téves értelmezéséből származik. (Tóth: 130. l.)

Ez a története a csaknem egy évszázadon át valóságos forrongást keltett sakk-automatának. Egy olyan nagy irodalom foglalkozik vele, ismerteti és magyarázza, hogy összegyűjtve, kitenne egy szekrényre valót. A világnak csaknem minden nyelvé-

neszek tartja a miniszterelnök az a nyilatkozatát, hogy a közös diplomácia szolgálati nyelve a német s törvénytelenné a debreczeni városi hatóságokhoz intézett rendelkezést. Téved a miniszterelnök, a mikor azt mondja, hogy ezt az érvényben levő jogszöveget 1867. óta minden kormány, minden állapothoz és a 67-es alapon álló pártok törvényes állapotig ismerték el. Tiltakozik ez ellen a nemzeti párt nevében és azt hiszi, a néppárt is csatlakozik ehhez a tiltakozáshoz. (Helyeslés a baloldalon.) Kéri a miniszterelnököt, milyen elégtelent szándékozik adni a megsértett nemzeti becsületnek. (Helyeslés a baloldalon.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Nem azért szólal fel, mintha az interpellációk készítőinek rá. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Tudjuk! 30 napja van rá!) Tiszta ha akar hozni bizonyos mellékes kérdéseket, amelyeket belekeverték ebbe az ügybe. Előrebocsátja, hogy az a körülmény, amelyről fogva a közös diplomáciai képviselők szolgálati, adminisztratív nyelve a német, nem zárja ki azt a törekvést, hogy egy a politikai, mint a kereskedelmi külképviseletben mentül nagyobb tért hódítson a magyar elem. (Zajos helyeslés jobbról. Felkiáltások a szélső baloldalon: Ez frázis! Ismervük!) De ez nem függ össze az aktuális kérdéssel. Pártkülönbség nélkül azt tartja minden magyar ember és ezt nyomtatékosan ismétli, hogy a magyar elemnek érvényesülnie kell a külképviseletben; ugyanez a felfogás uralkodik a külügyminisztérium vezetőségében is. (Derültség a szélsőbaloldalon.) Igenis, a közös külügyminisztériumot is az a törekvés hatja át, hogy a közös külügyi képviselők a saját anyanyelvükön érinthessenek a magyar honpolgárokkal. (Élénk helyeslés jobbról. Zaj a szélső baloldalon.)

Polányi Géza: A külügyminiszter egy szót sem tud magyarul!

Rákosi Viktor: A gyakorlat mást bizonyít. **Gróf Tisza István miniszterelnök:** Évről-évre nagyobb tért foglal a magyarság a diplomáciában.

Polányi Géza: Bántónak vagy Széllnek az kérdeme?

Gróf Tisza István miniszterelnök: Én objektíve foglalkozom magával a kérdéssel és nem zörögök azzal, hogy az érdem kinek a kosarába való. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Thaly Kálmán: Szerencséslen bár!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Ha a hatóságok az a névete, hogy valamely átirat vagy nyelvről, vagy tartalmáról, formájáról, címzéséről fogva sérelmes, forduljon panaszával a belügyminisztériumhoz. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) mert ha nem ott keresi az orvosot, hanem visszaküldi az átiratot, akkor nem az illető konzulátust bünteti meg, hanem azt a honfiktársát, nekinek ügye halasztást szenved. (Élénk helyeslés jobbról. Felkiáltások a szélsőbalról: Ez nehézkes! Nem arról van szó! Nem köteles németül lenni! Debreczenben nem is tudnak németül! Nagy zaj.) Ez az eljárás felel meg a közigazgatás követelményének, a szélsőségeseknek... (Felkiáltások a szélsőbalról: A csaszár akaratának! Ilyen közigazgatás kell Ausztriának!) Ha sérelmes történik a kormány kötelessége azt orvosolni. (Felkiáltások balról: Kötelessége volna!) Egész más garanciája van az orvosolásnak, ha a kormány viszi kezébe. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Nagyon helyes, hogy az illető város képviselője felelősségre vonja a kormányt, de az átiratot az állampolgárok érdekében el kell intézni. (Élénk helyeslés jobbról. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: Törvényes-e a német nyelv, vagy sem? (Felkiáltások balról: Ez a fő!) **Gróf Tisza István miniszterelnök:** Azok a törvények, amelyekre az interpelláció hivatkozott, a magyar nyelvről szólnak s nem vonatkoznak a külképviseletre. (Ugy! van jobbról. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Polányi Géza: Ez az eset nem külügyi kérdés! (Nagy zaj.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Deák Ferenc és Andrássy Gyula csak ismerték a magyar közjogot és nem tartották törvényesnek, hogy a külügyi képviselők németül végezték a levelezést. (Helyeslés jobbról. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Tartsát!) **Rákosi Viktor:** Mondották nek is, hogy törvényes!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Andrássy Gyula négy évig volt miniszterelnök, nyolc évig volt külügyminiszter, tehát felelőtlenül felelt meg ezekért az állapofokért. Ne mondják hát, hogy búrta. (Élénk helyeslés jobbról. Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Báró Kaas Ivor többször közbeszólt.) Különb magyar ember volt Andrássy, mint Kaas Ivor. (Élénk helyeslés jobbról. Felkiáltások: Renegát!)

Báró Kaas Ivor: Én magyar renegát vagyok, de ő német renegát! (Nagy zaj.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: A volt nemzeti párt éveken át benn volt a delegációban és sohasem kifogásolta a diplomácia szolgálati nyelvét. (Zajos elmozdítás a közpén.) Kérvetel-

ték a magyar elem térfoglalását ezrival is kívánjuk. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Sághy Gyula: Mindig protestáltunk ellenél Tisza István miniszterelnök: Egyetlen egyszer sem! (Nagy zaj.)

Polányi Géza: Az a közjog, hogy Sághy tiltakozik? Tessék a törvényeket elővenni! Melyik mondja, hogy ez törvényes állapot? (Nagy zaj.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Bánffy, Széll és csekélyiségem mindig ezen az állásponton voltak...

Polányi Géza: Kivéve Héderváryt, aki magyarul akart levelezni! (Zajos derültség a jobboldalon.) Igaz! A grancsár volt az egyetlen magyar köztitk! (Élénk derültség a jobboldalon.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Az összes kormányok és a közjogi ellenzékek azon az állásponton voltak... (Nagy zaj és felkiáltások balról: Nem áll!)

Sághy Gyula: Sohasem!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Sághy ur bölösen hallgatott a mai napig! (Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj balról.) A hadseregnek a hatóságokkal való levelezésére sincs törvény. Ma már mégis a helyzet az, hogy a magyar ezredek parancsnoksága kizárólag magyarul érintkezik a magyar hatóságokkal, a többi katonai parancsnokságok magyarul válaszolnak a magyar hatóságok megkeresésére, csak éppen németül kezdenyéznek. Most aztán sikerült a kérdést úgy megoldani, hogy a katonai hatóságok a magyar hatóságokkal áltálsban és kivétel nélkül magyarul érintkezzenek. Ez a rendelet már a legközelebbi napokban megjelenik. (Eljenzés a jobboldalról. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Hasonlítsuk össze a mai helyzetet a 67-iki állapothal. (Nagy zaj és felkiáltások balról: Nem arról van szó!)

Miután a diplomáciai szolgálat nyelvről töltés törvény nem rendelkezik, (Zaj a szélsőbaloldalon: Ahá!) tehát ugyanaz történhetik, mint a katonai hatóságoknál.

Polányi Géza: Jogos, törvényes és paritás-e ez az állapot, ez a kérdés?

Gróf Tisza István miniszterelnök: A paritás megvan abban, hogy a közös intézmények felett a két állam egyenlően rendelkeznek. (Helyeslés jobbról. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: A német védi a maga jogát, mi feladjuk a magunkat?

Gróf Tisza István miniszterelnök: Fontos közjogi aktusoknál kell kidomborodnia a szuverén magyar államnak: nemzetközi szerződések megkötésénél, ahol a szerződésnek egy német és egy magyar eredeti példányban állítanak ki.

Polányi Géza: A kereskedelmi szerződések kötése nem közös ügy! Nem tartozik a közös külügyminiszter hatáskörébe! (Nagy zaj.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: A külügyminiszter köti meg, természetesen a két kormány kezdeményezésére.

Báró Kaas Ivor: Amíg közös vámterület van!

Gróf Tisza István miniszterelnök: utal a delegációk tárgyalására, hogy a paritás meg van. Ünnapies, fontos közjogi aktusoknál tehát érvényesül a magyar nyelv joga az adminisztrációban, előszerettségből a közös külképviselet a német nyelvet használja. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Polányi Géza: Tehát nem törvényes, csak előszerű! (Nagy zaj minden oldalon.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: A törvényesség szempontjából úgy áll a dolog, hogy nincs törvényes akadály annak, nincs törvény, amely tiltaná, hogy a közös szervezetek szolgálati nyelve a német legyen. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal és szélsőbaloldalon.)

Polányi Géza: Hát az állam szuverenitása nem akadály? (Nagy zaj minden oldalon. Felkiáltások: Ez a paritás!)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Ez a felfogás ésszerűen van a nemzeti párt sek évi magantartásával is! (Felkiáltások a közpérről: Nem áll!)

Kubinyi Géza: Nem így beszéltek Széll alatt! Széll alatt is így volt! (Nagy zaj az egész házban.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Nagyon természetesen, hogy a törvényhozásnak joga van ezen a helyzeten változtatni. (Élénk helyeslés jobbról.)

Rákosi Viktor: Törvényhozás? Kupahtadás! (Felkiáltások jobbról: Az ott a kupahtadás!)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Ismétli, hogy nincs semmi törvényes akadály annak hogy a közös külképviselet szolgálati nyelve a német legyen. (Percekig tartó nagy zaj.) ez az adminisztráció dolga! (Nagy zaj.)

Kubinyi Géza: Csend legyen már végre, mert aztán aztán mi is a pófájukra másunk! (Nagy zaj. A szélsőbaloldalon többször közbeszólt.)

Kubik Béla: Az elnök csenget és rendeztesítia a közbeszólkot.)

Kubik Béla: Az elnök utasitja rendre ott, aki onnan azt mondta, hogy „a pófájukra másunk!”

Lengyel Zoltán: Itz elnök jobb füleze sü-

ket csak a balra hall, azt hallja, amit mi mondunk! (Nagy zaj.)

Elnök: Rendeztesítia Lengyelt s kéri, mondotta-e valaki a jobboldalon azt?

Kubinyi Géza: Én mondtam, de bocsanatot kérek a háztól.

Lengyel Zoltán: Emelén tölem is kérdezz meg!

Gróf Tisza István miniszterelnök: A közös külügyi képviselők akárhányszor magyarul leveleznek, mert nincs abban semmi tendencia, hogy az átiratok német nyelvről, azaz senki sem akarja a magyar nyelv jogát sérteni. (Ugy van! jobbról.) A mai törvények közt nem tartja indokoltnak, hogy annak a kérdésnek más irányú rendezését kezdődjön. (Nagy zaj. Felkiáltások az Ugron-párton: Hát már még sem hallgat-hatjuk! Menjünk ki! Valamennyien kivonulnak. Felkiáltások jobbról: Alászolgája! Legelőbb rend lesz!)

Az nem nemzeti politika, semmi ezetre sem sikeres nemzeti politika, hogy előírásigának hajuknál fogva ilyen incidenseket, csak azért hogy elkerüljék a nemzet figyelmét a nagy kérdések felől. A kormány produktív munkát akar végezni. (Felkiáltások a szélsőbalról: Övillista-omelés! Hadügyi követelés!) és a magyar törvényhozás névját nem engedjük ilyen jelenetekkel leszállítani. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Gondolják meg, hogy az ilyen szócskák csak beugranak azoknak, akik a zavarokban akarnak halászni. (Hosszantartó, élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy hársna a szélsőbaloldalon.)

Bakonyi Senu: mély szomorúsággal hallgatta a miniszterelnök beszédét, amelynek minden szava sérti a törvényt és a közjogot. A debreczeni polgármester tudni fogja kötelességét és a miniszterelnök ellen is meg fogja védeni a magyar nyelv jogát. A miniszterelnök megfenyegeti azokat a hatóságokat, amelyek hazafiasan viszályosítják az ilyen törvénytelen átiratokat. Oda-jutottunk, hogy a kormány megtorlást akar már alkalmazni ott, ahol elismerés járna ki! **Gróf Andrássy Gyula:** konstantinápolyi nagykövet korábban magyarul levelezett. Talán ez sem igaz!

Gróf Tisza István miniszterelnök: Hogyne volna igaz! De hát mit bizonyít ez? Gyerekes dolog! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Bakonyi Senu: Kéri magának, hogy az ottannak hazafias kötelességeljesítését gyakorolhassék mondja a miniszterelnök, akinak felfogása alkotmányellenes, törökbecsi államszélensék. (Nagy zaj.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: De ezt már én látom ki! (Nagy zaj a ház minden oldalán.)

Bakonyi Senu: nem insinualt semmit, de tiltakozik az ellen, hogy őt és pártját gyanúsítják és elvitatásuk tiluk a politikai belátást. Nea fogadja el a miniszterelnök válaszát.

Papp Zoltán: egy közbeszóllása miatt személyes kérdésben azt mondja, hogy örül, amiért nincs a miniszterelnökkel egyazon politikai társaságban.

Előlnár János: személyes kérdés címén rá-ötvenne a miniszterelnökre tegnapelőtti beszédnek azt a részét amelyben törvényes állapotnak mondotta, hogy a konzulátusok szolgálati nyelve a német.

Euzáth Ferenc: a néppárt nevében tiltakozik az ellen, hogy őt az állápotot törvényesnek ismerték volna el. (Felkiáltások: Miért non Zichy mondja ezt? Nagy zaj.)

Bernáth Béla: válaszol a miniszterelnöknek, nek — szerinte — mindenről beszélt, csak arról non, amit ő kérdezt. (Nagy zaj jobbról.) A nemzeti párt behozom akudta el a magyar nyelv jogát, tehát a miniszterelnök ne szponosita a saját felfogásával a nemzeti pártét. (Helyeslés a közpén.)

Elnök: Elrendeli a szavazást.

Kubik Béla: Névszerinti szavazást kérünk! (Két ívet ad át az elnöknek.)

Elnök: Jelenti, hogy huszmal többen szavazt való szavazást és annak holnapra hatáskörét kérték.

A szavazás holnap, a vasutasok javaslatának harmadik olvasása után lesz, aztán következnek a költségvetés tárgyalása.

As ülés délután ¼5 órakor véződik.

BELFÖLD

A Cunard Line engedélye. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök a Cunard Steam Ship Company Limited liverpooli hajóvállalatnak az 1903. évi IV. t.cikk 7. szakasza alapján engedélyt adott arra, hogy az ország egész területéről kiávdorolhat tengerentútra Fiuméből New-Yorkba szállíthasson. Együttal az 1903. IV. törvények 8. és 12. szakasza alapján jóváhagyta, hogy nevezett hajótársaságot az

Adria m. kir. tenghajózási részvénytársaság. mint helyettes, kivándorlási ügyekben egy a hatóságok, mint egyesek irányában teljes joggal és felelősséggel képviselhesse. Megemlítjük itt, hogy a Cunard Line a harmadosztályú viteldíjat is leszállította a newyork—angliai vonalon még pedig 15 dollárra. Iir szerint az egyéb európai, nevezetesen skandináviai és finnországi kikötőkbe való viteldíjat is hasonlóképpen leszállítják.

A Kossuth-párt értekezlete.

Budapest, június 22.

A függetlenségi és 48-as párt ma este tartott folytatódó értekezletén tárgyalta a költségvetést. Elhatározták, hogy a párt nevében Komjáthy Béla határozati javaslatot fog benyújtani a képviselőházban. Gróf Tisza István kormányelnöknek a debreczeni eset dolgában tett mai, második nyilatkozata nem elégítette ki a Kossuth-párt tagjait; a miniszterelnök álláspontját az állami szuverénitás tekintetében veszedelmesnek mondják s ennek folytán a költségvetési vitában erős harcot kezdenek a kormány ellen.

Az értekezleten Komjáthy Béla elnököt, a jegyzőkönyvet dr. Nagy Sándor vezette. A napirend első pontjánál, a költségvetésnél Polónyi Géza határozati javaslatot nyújt be s azt részletesen ismerteti. Kifejti annak szükségét, hogy a javaslatot a párt benyujtsa, még pedig a hivatalos szónok által.

A javaslat szövege ez.

1. A párt a költségvetést visszautasítja a nemcsak elvi álláspontjánál fogva, de gróf Tisza István kormányzati irányára miatt is.

2. Számon kéri a kormánytól ígéreteinek bevaltását, különösen a választási reformra vonatkozólag.

3. Az 1899: XXX. t.-c. alapján követeli az autonóm vámtarifa előterjesztését és tiltakozik ezen törvény megkerülése ellen.

4. Felveszi az erőteljes küzdelmet a civilista felemelés ellen s követeli nyomatékosan a magyar királyi udvartartás létesítését.

5. A kormány által beterjesztendő minden olyan javaslatnak törvényerőre való emelkedését, amely a törvénytelenül közönsnek nevezett hadsereg számára akár vérbeli, akár pénzbeli teheremékedést követel, mindaddig, míg az egész hadseregnek kiegészítő részét képező magyar hadseregben, a szolgálathoz és vezényeltben, a katonai oktatásban és tisztképzésben és a katonai igazságszolgáltatásban a magyar állam felségjoga és alkotmányunk alapján a magyar állammal teljesen nem érvényesül, amíg ezen magyar hadseregben kizárólag a magyar állam jelvényei és a magyar állam címere alkalmazva nem lesznek és a magyar-honos tisztek a magyar ezredékbe áthelyezve és idegen tisztek a magyar ezredéktől eltávolítva nincsenek, minden törvényes eszközzel meg fogja akadályozni és az országgyűlés feloszlataásával követelni fogja a nemzetnek meghallgatását és reá bizza sorsa és jövődjé fölött való döntési jogának gyakorlását.

6. Végezetül kijelenti a párt, hogy minden, a szólásszabadság korlátozását célzó hárszabálymódosítási kísérletet vissza fog utasítani, hogy annak sikerét minden alkotmányos eszközzel meg fogja akadályozni.

Komjáthy Béla, akit a párt tegnap kijelölt a költségvetési vita hivatalos szónokául, kijelenti, hogy szívesen tesz eleget a megbízatásnak; politikailag és pénzügyileg kifejti a párt álláspontját. Polónyi javaslatának egész terjedelmével nem ért egyet.

Olay Lajos: Inditványozza, hogy öttagú bizottság tárgyalja előbb a határozati javaslatot és tegyen jelentést.

Mezőssy Béla: A határozati javaslatnak az ősszel folytatandó küzdelem módjára vonatkozó részét időelőttinek tartja és kéri Polónyit, hogy ez ekből azt ejtse el. Olay inditványát pártolja.

Polónyi Géza: Szükségtelennek tartja a bizottság kiküldését, miután javaslatának első négy pontja vitára okot nem adhat, abba pedig beleegyeznek, hogy az ötödik és hatodik pontra nézve ősszel határozzanak.

Ezután egyhangulag elfogadták Polónyi határozati javaslatának első négy pontját, a két utolsót megvitatását őszre halasztották.

Tárgyalták ezután a miniszterelnök mai válaszáat, melyet Bakonyi Samu interpellációjára adott.

Kubik Béla: A galaci ügyet azonoszerint bevezették tartja, mint különálló dolgot, de a költségvetési tárgyalás során kell majd reá nagy súlyt fektetni.

Szatmári Mór: Nézete szerint az ügyben érdemleges határozatot kell hozni, mert eddig is csak azért nem határoztak, mert a vasutasok fizetésrendezési javaslata késedelmet szenvedett volna.

Rátkey László: Azt tartja, hogy a költségvetési vita keretében kell fölleveníteni a galaci ügyet. Bakonyi Samu helyesli ezt a nézetet.

Bizony Akos: Valami határozatot feltétel nélkül kell hozni. Ajánlja elfogadásra ezt a javaslatot:

A függetlenségi és 48-as párt a miniszterelnök által Bakonyi Samu pártagnak a párt megbízásából hozzátartozó interpellációjára a képviselőház mai ülésén adott választ kielégítőnek nem tartja s azon nyilatkozatokat, melyeket gróf Tisza István a közös külügyminisztériumnak s az ennek alárendelt közegek hivatalos nyelvére vonatkozólag úgy folyó hó 20-án, mint a mai napon tett, nemcsak alkotmányunkba ütközőknek, de hazánk állami szuverénitása szempontjából egyenesen veszedelmesnek itéli. Eppen ezért elhatározza, hogy a kormány ellen a küszöbön álló költségvetési vitának a legerősebb küzdelmet fogja folytatni.

A javaslatot egyhangulag elfogadták s ezzel az értekezlet véget ért.

KÜLFÖLD

Az orosz-japán háború.

Budapest, június 22.

Tudtuk, hogy döntő események készülődnek a manduriai csatatéren. És jeleztük, hogy a homályos hírek felhőjébe burkolódzó viharok nagyon rövid idő alatt ki kell törnie. Kuropatkin hamleti töprengései nem tarthatnak már sokáig, mert a japán kéz ugyancsak keményen és kiméletlenül rázogattja fel álmaiból.

És a mai hírek mégis meglepnek bennünket. És megdöbbenve kérdezzük: hát lehetséges? A nagy esemény megtörtént volna? Kuropatkin elvesztette a csatát amelyre olyan sokáig készülődött, melyre erőit gyűjtötte és tartogatta? Határozottan kételkednénk a szörnyű hír valóságában, ha nem jelentenek annyi forrásból. Hiszen itt már nem lehetett szó meglepetésről, sem japán tulerőről. Erre a csatára készülődik Kuropatkin kezdet óta. Ettől várta Oroszország eddigi kudarcáért a kárpótlást és Pétervár egyre azt hirdette, hogy nem Port-Arthur előtt, hanem Liaojang körül dől el a háború sorsa. Nos és most azt jelentik, hogy Liaojangban japán zászlók lobognak, hogy Kuropatkit elkergették hadmiveleteinek bázisáról...

Akármielyen határozottan jelentik is a hírt, nem tudjuk ilyen alakban elhinni. És míg meg nem érkeznek a hivatalos jelentések, felteszszük, hogy egyelőre csak valamely újabb, de nem ilyen nagyjelentőségű orosz kudarc rejlik a madsuriai haretérről érkező hírek mögött.

Nem lehetetlen, hogy ez új vereség Stackelberg visszavonulásával van kapcsolatban. Jeleztük ugyanis, hogy Kuropatkin nagyobb sereget küldött generális visszavonulásának fedezésére. Nodzu japán tábornok pedig Szimjánon keresztül Kaicsu felé indult, hogy elvágja Stackelberg visszavonulásának útját. Így hát megeshetett, hogy Kuropatkinak dél felé előretolt felmentőserege és Nodzu katonái Hajcseng és Liaojang között találkoztak és összeütköztek.

Ugy látszik, hogy ez a csata az oroszok vereségével végződött és Liaojangig voltak kénytelenek visszavonulni. Talán így keletkezett az orosz főhadiszállás elfoglalásának híre. Amely hírt azonban, ha valóban a jelzett feltevésekben gyökeredzik, csak korainak lehet mondani, de nem alaptalan. Mert mindenestre az oroszok közeli végveszedelmét jelenti. Jelenti, hogy az orosz főhaderő meggyöngült, hogy nincs már olyan orosz sereg, mely Liaojangot és utána Mukdent kellő hatalommal megvédi. A háború első szaka tehát gyorsan közeledik befejezéséhez. Még mielőtt az esős évszak beállana, úgy, amint azt jeleztük. Oroszország pedig rettegve várja a részletes jelentéseket. Annyit már tud, hogy a Hajcseng körül elterülő mezőkön sok-sok reménysége szállott az esetet harcokkal sirba. Nem hivatkozhatik immáron legyőzhetlen szárazföldi hadseregére, sem Kuropatkin kitűnő taktikájára...

Az orosz illúzióknak vége. A japán pedig most kezd csak igazán bizni. A háború multja batoritja, jövője pedig lelkesíti, mert hisz az új főparancsnok, Olyama tábornagy valószínű megtestesülése a japán vitézségnek, tetterőnek és ügyességnek. Egészen ellentéte Kuropatkinak. Csupa energia, csupa tetterő. Az alapos megfontolás és a gyors cselekvés embere. Ezelőtt tíz esztendővel ő foglalta el Port-Arthurt. Teg fogja cselekedni másodsor is. Gyakorlata van benne.

Liaojangot bevették.

London, június 22.

Pétervárról érkezett távirat szerint a háborúnak legvéresebb csatáját Hajcseng mellett vívták. Az oroszokat teljesen megverték és csapataik Liaojang felé menekülnek. Stackelberg hadseregét a vafankui vereség után megerősítették és Kuropatkin maga intézte a Liaojangtól dél felé való előnyomulást. Az oroszok vafankui veresége után Kuroki és Oku hadseregei egyesültek. Még a két hadsereg egyesülése előtt Stackelberg seregét tulerős japán sereg fenyegette, s ez a sereg megtámadta az oroszokat Hajcseng és Liaojang között. A csata az oroszok vereségével végződött, akiket a japánok egészen Liaojangig visszaszorítottak. Mukdenben óriás rémület van, amiből azt következtetik, hogy a japánok Liaojangot s ennélfogva Mukdent is fenyegetik. Niucsvangból már azt táviratozzák, hogy a japánok hétfőn delután két napi rendkívül véres küzdelem után bevették Liaojangot, az oroszok hadműveleti bázisát. Ezt a hírt egyelőre bizalmatlansággal fogadják, ellenben egész határozottsággal megerősítik azt a másik hírt, hogy az oroszok Kaicsu mellett újabb döntő vereséget szenvedtek. Ez a csata vasárnap folyt le Kaicsutól délkeletre és a japánok részéről a Takusan mellett partra szállított csapatok vettek részt Nodzu parancsnoksága alatt.

Niucsvang, június 22.

Hír szerint a japán lovasság szombaton a késői órákban megtámadta Liaojangot. Egy hitterítő azt az értesítést kapta a bennszülöttektől, hogy a csata 20-án még folyton tartott és Liaojangot 21-én délelőtt bevették.

London, június 22.

Japán forrásból jelentik, hogy Liaojangnál véres csata volt, amely az oroszok borzasztó vereségével végződött. Stackelberg serege, mely az orosz fősereggel egyesülni

próbált, teljesen megsemmisült. A japánok hatalmukba kerítették *Liaojangot*, hatalmas erődtésével, *Kuropatkin* pedig seregének zömével Mukden felé hátrált.

London, június 22.

A Haicsöngnél vivott csatáról táviratozták a *Daily Telegraph*nak *Pétervárról* e hó 21-iki kelettel: A haicsöngi csata a mostani háboruban a legvéresebb volt. Az oroszok kénytelenek voltak *Liaojang* felé visszavonulni. A csata két napig tartott s maga *Kuropatkin* is, aki személyesen vezette a harcot, hogy *Port-Arthur* felszabadításához siessen, belátta, hogy ez a kísérlete kudarcot vallott. *Stackelberg*nek Vafankunál szenvedett veresége után *Kuroki* és *Oku* seregei egyesültek s az oroszokat *Haicsöng* és *Liaojang* közt megtámadták. Ez az ütközet azzal végződött, hogy a japánok az oroszokat *Liaojangon* túl kergették.

Elsülyesztett japán hajók.

Pétervár, június 22.

Skridlov altengernagy tegnap újabb jelentést küldött a cárnak a vladivosztoiki hajóraj szerencsés cirkálásairól. E szerint *Besobrazov* altengernagy volt az orosz hajók parancsnoka, aki 20-án éjjel tért vissza hajóival. A jelentés leírja, mint sülyesztették el a japán szállítóhajókat, és felemlíti azt is, hogy egy japán cirkálóhajó egész idő alatt követte az orosz hajóhadosztályt.

Berlin, június 22.

Tokióból azt jelentik, hogy *Skridlov* hamis hajónomra vezette *Kamimura* hajóraját s azt a látszatot kellette, mintha hajóival *Hakodate* felé vitorlázna s ezzel a cselével sikerült neki *Vladivosztoika* visszajutni. A japán kormány intézkedéseket tett újabb hajókatászfók megakadályozására. A lakosság szigorú megbüntetését követeli azoknak, akik a katasztrófát okozták. Japánországban általános a gyász az elpusztult hajók miatt s a lakosság nem is tud igen örülni a szárazföldi nagy győzeleimen.

Berlin, június 22.

Tokióból jelentik a *Lokalanzeiger*nek: *Osimo* őrnagy, aki a *Sadamaru* szállítóhajó elsülyesztését túlélt, megjelent a mikádó előtt, aki részletesen tudakozódott a hajó pusztulása felől. Az őrnagy elbeszélte, hogy mikor a tiszték látták, hogy a hajó menthetetlen, előkészítették a katonákat a halálra. A legénység eltette a császárt és *banzáj*-kiáltással hősiesszen halt meg. A mikádó sirt, mikor az őrnagy ezeket elbeszélte.

Berlin, június 22.

A *Berliner Tagblatt*nak táviratozták, hogy a *Sadamaru* elsülyesztésekor a japán tiszték a tengerbe dobták a hadi pénztárt, amelyben két millió yen volt angol pénzben. Japánban nagy a szükség tengerészekben s azért angol matrózokat fogadtak a kereskedelmi hajókra.

Port-Arthur.

Tokio, június 22.

A japánok elpusztítottak egy bárkát, mely elhagyta *Port-Arthur*. Ennek legénysége azt jelenti, hogy néhány nap előtt két orosz torpedónaszádrómból és a *Sintaping* gőzös a kikötő bejáratában aknába ütközött és elsülyedt. Hír szerint 140 ember pusztult el ez alkalommal.

Olaszország fegyverkezése. Az olasz kamara tegnapi ülésén *Forti* képviselő hosszabb beszédet mondott a hadügyi költségvetés vitájában. Beszéde folyamán arra szólította föl a kormányt, hogy a költségvetésbe vegyen föl újabb hadügyi költségeket s helyezze olyan állapotba *Olaszország* védeáját, amelyben nyugodtan fogadhatná az Ausztria-Magyarország részéről várható támadást. *Forti* kifejezte abbeli véleményét, hogy a háborút nem tartja ugyan kúszkúsz állónak, de *Olaszország* keleti ha-

tárait annyira védteleneknek ismeri, hogy gyors mozgósítás esetén egy magyar-osztrák hadsereg minden nehézség nélkül törhetne be az Adige völgyébe. Ez a helyzet arra kötelezi az olasz kormányt, hogy a határ megerősítéséről gondoskodjék, annál is inkább, mert a keleti határon súlyos provokációkat követtek el s mert *Olaszország*nak meg kell adni a feleletet arra a nagy fegyverkezésre, melyet *Budapecsten* határoztak el a delegációban. Ez a fegyverkezés senki más ellen nem folyhatik, ha csak *Olaszország* ellen nem. *Olaszország* kormányának pedig meg kell tennie kötelességét, hogy nyugodtan várhassa be annak idejét, amikor meg kell mutatnia, hogy bármely más állammal egyenrangú és egyenlő erejű.

HIREK

Budapest, június 22.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Junius 15-ikén új előfizetést nyílt a *Budapesti Naplóra*. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltó tisztelettel megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** Dr. *Berzeviczy* Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter ma néhány napra *Berzeviczére* utazott.

— **Uj osztálytanácsos.** A király — mint a hivatalos lap mai száma közli — *Hajdu* László osztálytanácsosi címmel felruházott miniszteri titkár a kereskedelmi minisztériumba osztálytanácsossá nevezte ki.

— **Schaumann szenátor a fiáról.** Egy újságíró fölkereste e napokban *Bobrikov* mérnöknek az apját, báró *Schaumann*t. Az öreg urat egészen megtörté fiának kétségbeesett tette és remegő hangon választ az újságíróknak:

— A legidősebb fiam volt. Határozott, a mellett barátságos természet. Kissé zoltatlan idealista, gondolatában és cselekedeteiben teljesen önálló. Nem hiszem, hogy a rettenetes tettet összeesküvés következtében követte volna el, valószínű, hogy a politikai kérdéseken való sok töprengés közepett pillanatnyi elmezavara támadt. Arra a kérdésre, hogy a svéd pártnak milyen kilátásai vannak, *Schaumann* szenátor ezt felelte:

— Nem tudok másra gondolni, csak az én nagy bánatomra.

— **A kis Vecseyt megoperálták.** Egy időre megállott *Vecsey* Ferenc, a tízéves kis hegedűművész világotjáró diadalszekerere. Hangversenykörútján, amely fejedelmi udvarokon vezetett keresztül, súlyos természetű betegség támadta meg. *Berlin*-ből táviratozták, hogy *Sonnenburg* tanár ma vakbél-operációt végzett a gyermekművészen s az operáció szerencsésen sikerült. Innen *Magyarországból* nagyon sokan gyors fölgyógyulást kívánnak a kis *Vecsey*-nek és remélik, hogy nemsokára újra kezébe veheti bűvös vonóját.

— **A katonatisztek kauciója.** Bécsből jelentti tudósítónk: A közös hadügyminisztériumhoz az utóbbi időben mind tömegesebben érkeztek azok a kérvények, amelyekben katonatisztek és katonai hivatalnokok azért folyamodtak, hogy a szabályszerű kauciónál kisebb kaució mellett kaphassanak nőülési engedélyt. A közös hadügyminisztérium ennek következtében utasította a katonai parancsnokságokat, hogy az ilyen kérvények felterjesztése és ajánlása körül szigorúbban járjanak el s vegyék figyelembe, hogy 30 évnél fiatalabb tiszték nem kaphatnak nőülési engedélyt leszállított kaucióval, kivéve a századosokat és a törzstiszteket. Más esetekben a katonai parancsnokságok nem terjeszthetik fel pártolólag a kérvényeket.

— **Uj tanár.** A budapesti református egyházkerület a református lelkészválasztott *Petri* Elek teológiai tanár helyére *Marton* Lajos főgimnáziumi tanárt választotta meg teológiai tanárnak.

— **A népek szolidaritása.** Erről a témáról mondott beszédet legutóbb *Vilmos* császár, mint *Cuzachanból* jelentik. Alkalmat rá az északonmet regatta-egyesületnek, a *Deutschland* gőzösmarterott mai lakouája adott. A hamburgi polgármester pohárköszöntőjére válaszolva, kijelentette, hogy teljesen magáév teszi a polgármesterek szavait, az ország sportjának fejlődésére és minden tekintetben való haladására nézve. Aztán beszélt a népek szolidaritásáról.

Mindenki láthatja — mondotta — hogy a népek és kulturálmok szolidaritása a legkülönbözőbb tereken halad. A szolidaritás észrevétlenül, de ellenállhatatlanul átmegy az államok vezetőinek programjába, valamint a magukat kormányzó szabad polgárok gondolataiba. A szolidaritás legkülönbözőbb módon nyilvánul; politikai tanácskozásokon, kongresszusokon, versengésben, sőt a játékokban is. Rövid pár nap múlva *Kielben* egyesülnek az összes kulturnépek zászlói. A *Kiel* hétén is ápolni fogják és szorosabba fűzik ezt a szolidaritást. Ennek köszönheti a kereskedő, az iparos és a földművelő, hogy nyugodtan haladhat és fejlődhetik. Teljes nyugalommal és bizalommal tekint a jövőbe és beszédét *Hamburg* város és a regatta éltetésével fejezte be.

— **A szabadgondolkodók nemzetközi kongresszusa.** A Szabadgondolkodók Nemzetközi Szövetsége, a római pápaság örök városában, *Rómában* tartja meg idei kongresszusát szeptember hó 20-ikán. A kongresszus a *Collegio Romano* aulájában fog ülésezni, amelyet az olasz közoktatásügyi miniszter bocsátott a szövetség rendelkezésére. A kongresszus napirendje három főcsoportra osztja a megvitatás alá kerülő kérdéseket. Az első főcsoport: a dogma és a tudomány kérdéseivel foglalkozik. A tudomány legdicőségesebb és a modern filozófia legnagyobb képviselői fogják kifejezni az emberi tudás jelenlegi állását s fölteni azt az áthidalhatlan örvényt, amely a tudomány igazságait a dogmáktól elválasztja. E csoport előadónak névsora a legfényesebb. *Haeckel* Ernővel kezdődik e névsor s *Björnsterne Björnson* nevével végződik. Közben *Mandsey*, *Denis*, *Salmeron*, *Berthelot*, *Arduo*, *Lombroso*, *Sergi* és *Novicov* szerepelnek. A kongresszus tárgysorozatának második főcsoportjában az állam és egyház viszonyait veszik tárgyalás alá. Kutatni fogják az állam és egyház diplomáciai viszonyát, a konkrétdatumokat, az állam és egyház különválásának kérdését, annak föltételeit. A tanítás felszabadításának kérdése, az egyházi jótékonyseg, a holtkéz kérdése szintén kiváló férfiak előadása alapján kerül megvitatás alá. Ugyanebben a csoportban tárgyalják a vallási misziók ügyét, azt a relációt, amely a vallási propaganda és a gyarmati háborúk között van. A harmadik csoportban a szabadgondolkodók nemzetközi propagandáját tárgyalják. A kongresszus élén egy kiváló férfiakból álló olasz bizottság áll, az ügyek vezetése pedig *Turnémont* *Leónnek*, a szabadgondolkodás e kiváló és nagyérelmü tagjának kezében van.

— **Vihar tizennyolc halottal.** Óriási felhőszakadás volt a sárosmegei *Klucs* községben és környékén. Egy huszonöt főből álló munkáscsapat néhány terebélyes fa alá menekült. Ahog, hogy elhelyezkedtek, a villám lecsapott az egyik fába s az alatta meghozódott emberek közül *Stebó* *Andrást*, *Jurcsik* *Katulint* s *Kubán* *Borbálát* agyonütötte. Az épen maradt munkáscsapat tovább menekült egy másik fa alá s ott is lecsapott a villám, mely *Hancsó* *István* és *Piri* *Pál* munkásokat ütötte agyon. A kettős szerencsétlenség után magukhoz tért munkások a szakadó esőben kénytelenek voltak menekülni, miközben a velük volt *Janduricska* *Antal* tizenegyedves és *Polyemik* *Mari* tizenkétéves leányt a hegycsúcsra lefutó víztömeg elsodorta. A vihar elcsendesülése után az emberek a hozzátartozóik keresésére indultak, de a bekövetkezett esti sötétség és nagy víz miatt abba kellett hagyni munkájukat és csak másnap reggel, a víz lefutása után találtak meg 18 halottat, akik részben a villámcsapásnak, részben pedig az árvíznek estek áldozatul.

— **Hétszáz ezer koronás adópapanna.** Nagy-Szombathelyi táviratozza tudósítónk: Egy helybeli szeszgyáregykedő cég ellen feljelentést adtak be, mert a cég állítólag több kihágást követett el a szesz-adó bevallása alkalmával. A vizsgálat kiderítette, hogy az adó beszedésének körül nagyfokú szabálytalanságok történtek. A vizsgálat megbizott miniszteri titkár a cég összes könyveit lefoglalta és ezek alapján megállapította, hogy a városi fogászati adókezelő közel 200.000 koronával károsította meg a kincstárt. Az adókezelőt állásától elmozdították.

— **Találmány a tengeri aknáknak ellen.** A most dúló orosz-japán háborúban több ízben végezték már pusztító munkát a robbanó aknáknak. Péternárról most olyan találmány hírért közlik, amely a robbanó aknákat ártalmatlanná teszi. Odesszában ugyanis egy Gapijev nevű munkás olyan készüléket talált föl, amelyet a hajó alján kell elhelyezni s ha a hajó aknát ér, ez a készülék elpusztítja. Egy katonai bizottság megvizsgálta a találmányt és kísérletezés végett elkészítettett belőle egy példányt. Ha a kísérlet sikerül, akkor az orosz hadvezetés még ebben a háborúban felhasználhatja vele a hadihajókat.

— **Az István-uti szanatórium megnyitása.** A főváros legújabb közegészségi intézménye, az István-uti szanatórium és vizgyógyintézet ma nyílt meg a magyar közélet és az orvosi világ kiünnepelésének jelenlétében. Récsaffy Alajos rendőr-főorvos, Dapny Viktor egyetemi tanársegéd és Szabó Károly orvos, az új intézet megteremtői és vezetői fogadták a megjelent előkelőségeket, akik közt ott voltak: Széll Ignác és Graenzstein Béla államtitkárok, Márkus József főpolgármester, Chyzer Kornél min. tanácsos, Halmos János polgármester, Baharcsi Schwartzert Ottó és Kéty Károly m. kir. udvari tanácsosok, Korányi Frigyes és Müller Kálmán főrendiházi tagok, Rudnay Béla főkapitány, gróf Teleki Géza, Vörös László, Janicsáry Sándor és Vészi József orsz. képviselők, Dedek Crescens Lejos pápai kamarás, Récei Imre, Ángyán Béla, Niedermann Gyula, Rósa Sámuel, Grász Emil, Onodi Adolf és Makara Lajos egyetemi tanárok, Janny Gyula az Erzsébet-kórház, Kuthy Dezső az Erzsébet-szanatórium igazgatója, Magyarovics Mladen székesfővárosi tisztifőorvos, Nagy Albert, az Újságró-Egyesület főorvosa, Németh Odón és Góth Lajos vezető orvosok, a fővárosi tanács tagjai és a saját meghívott képviselők. A vendégek megtekintették az új intézetet, mely a Városliget keleti oldalán emelkedik gyönyörű park közepén. A hatalmas főépületben van két műtőterem, altató és sterilizáló helyiséggel, Röntgen-kamarával, negyven betegszoba, ebédlő, társalgó, zongoraterem, télikert, női és férfi vizgyógyintézet, tornaterem, és napfürdő, mind teljesen és a legmodernebb higiéniai vívmányok felhasználásával berendezve. Az intézetben elmebetegok és ragályos kóroban szenvedők kivételével bármely beteg vagy üdülő elhelyezést nyerhet. Az orvosi szakteltek nagy elismeréssel nyilatkoztak a fővárosban hízogató pótló új közegészségi intézményről és a hivatalos megnyitást követő lakomán lelkes felkészítőben ünnepezték a mintaszerű új szanatórium megteremtőit.

— **Botrány az ügétő versenyen.** A tegnapi bécsi ügétőverseny-pályán kinos jelenet játszódott le Wachtler versenyistálló tulajdonos és egy Tschöppe nevű újságró között. Tschöppe ugyanis lapjában színtelen tárgyává tette egy futam lefolyását, melyben Wachtler személyesen hajtott és szemmeláthatólag visszatartotta a lovat, egy másik istálló lovának juttatva a győzelmet. Wachtler erre a következő versenynapon két barátjával megtámadta Tschöppet és a legválogatottabb szidalmakkal illette.

— Ha ön magamfajta úri ember volna — ugymond — akkor segédeimet küldeném ön-höz, de egy ilyen himpellel nem skrom magam bemocskolni.

Tschöppe eleinte megőrizte nyugalmát és ki akarta magyarán az általa írottakat, de Wachtler grombaságaitól nem jutott szóhoz. Végre is elfogyott a türelme és ingerülten így szólt Wachtlerhez: — Nos hát, tudja meg, hogy az utolsó betűig fenntartom amit írtam, sőt itt a nagy nyilvánosság előtt ennel kijelentem, hogy ön egy közönséges pullob. Émlekeznek csak vissza Ruth T.-ra... (Pullobnak nevezik azt, aki családi szándékkal erővel visszatarthatja a lovat.) Wachtler e lo nevének említésére halálsápadt lett és barátai most már

csillapítani igyekeztek az újságró, de az emelt hangon folytatta: — Egyben kijelentem, hogy ezen állításomért helytálló a bíróság előtt, sőt felszólítom, hogy engem e fórum elé citáljasson. Sértéseimért én is ez uton fogok elégtételt szerezni. — Az incidenst nagyszámu közönség hallgatta végig és Tschöppének adtak igazat. A bécsi lapok a jogos kritika ilyenek megsértéséért azt kívánják az ügétő versenyek elnök-ségétől, hogy Wachtlert rekeszsze ki tagjai sorából.

— **Halálozás.** Dr. Stremayr Károly, az osztrák legfelsőbb bíróság elnöke, volt igazságügy-miniszter ma délután hosszas szenvedés után meghalt.

— **Övegy Landesz Istvánné, született Lakos** Borbála hetvenhat éves korában meghalt Budapesten. Az elhunytat ma helyezték örök nyugalomra a farkasréti temetőben.

— **Az amerikai elnökválasztás.** Egészen bizonyosnak látszik, hogy a republikánus párt bizalmi emberei Rooseveltet jelölik újra elnöknek, a lelnöké pedig, Rooseveltt ellentállása ellenére, Fairbank szenátort szemelték ki. Rooseveltt szívesebben látta volna a mostani hadügyminiszter jelölését. Rooseveltt semmi kedesebb nem mutatkozik és republikánus lapok is azt írják, hogy a republikánus rezsim napjai meg vannak számlálva s ha a demokráta alkalmas jelöltet tudnának föllállítani, ugy bizonyosan az övek volna a győzelem. Ezzel szemben egy távirat azt adja hírl, hogy az amerikai nép lelkesen tömörül Rooseveltt körül. Chicagóban ma nyitották meg a köztársasági nemzeti gyűlést és ott Root volt hadügyminiszter beszéde közben, a gyűlés élénk tetszése közepette leleplezték Rooseveltt nagy aréképét. Root áradozó szavakkal emelte ki Rooseveltt érdemeit és a közgyűlés az elnököt lelkes ovációkban részesítette valahányszor nevét említették.

— **Öngyilkos őrnagy.** Hall fűrdőn — mint Bécsből táviratozzák — Vandacken József közös hadseregbeli őrnagyot lakásán holtan találták. Az őrnagy, miként hátrahagyott leveléből megírta, gyógyíthatatlan betegsége miatt felakasztotta magát. Vandacken parancsnoka volt Bécsben a katonai lövöldének. Hét éve nősült és házasságából négy gyermeke született.

— **A General Slocum katasztrófája.** New-Yorkból táviratozzák, hogy a vizsgálo-bizottság, amely a General Slocum-hajó katasztrófája körül a vizsgálatot vezeti, hallatlan könnyelműségnek jött nyomára és konstátálta, hogy a hajós-társaság a legelembb bizton-sági szabályokat is elhanyagolta. A törvény-szék azonnal elrendelte, hogy a hajós-társaság teljesítse a közbizton-sági szabályokat. A hajós-társaság ellen is megindították a büntető eljárást.

— **A Gyémánt meg a Betyár.** A magyar pusztai óriása, piros napernyős kisasszonyok réme: a magyar bika szombaton először jelenik meg a viadali arénában, hogy megmérkőz-zék a hetyke spanyollal. Báró Sennyey István híres gulyáiból kiválasztott két bikát. Nyolc mészás, előreszegett szarvu, fekete szemű kolosszus az egyik, a Gyémánt. Terebeiyes szarvu, vérbeli magyar fajta a másik, a Betyár. Sportszemponthól is nevezetes, látványnak is izgalmasan érdekes lesz kétségkívül ez a mérkőzés. Pouly fils, a fölékelt matador, maga is ott lesz az arénában.

— **Vérengző katona.** Rómából táviratozzák, hogy Bordigherában, egy táncmulatságon éjfél tájban megörlött az őrt álló karabélyos és revolverével a táncolók közé lőtt. Mire az emberek fölcusdtak rémületükből és nagynehezen megfékeztek az őrzőgő katonát, akkorára már három embert megölt, tizennyel pedig súlyosan megsebesített.

— **Hat gyermekének gyilkosa.** Möding közelében, mint bécsi tudósítónk telefonon jelenti szörnyü bűnnek jutottak nyomára. Letartóztat-tak egy Eitner Anna nevű földbirtokosnőt, akit azzal gyanúsítanak, hogy mind a hat gyermekét méreggel pusztította el. Öt gyermekét temette el a télen és tavasszal sűrű egymásutánban, vasárnap halt meg a hatodik gyermeke. A szomszédok suttozása következtében a hatóságai orvos fel-

boncolta a legutóbb meghalt kis gyermeket és konstátálta, hogy kénsvérgezésben halt meg. Az országos törvénytörök erre elrendelte a holttest-ek exhumálását s a lelketlen anyát fogságra vetette.

— **Titokzatos cigányasszony.** Krakóból tudósítónk jelenti, a Naprod című szociál-demokrata lap azt újságolja, hogy a przemysli rendőrség Gálgóczy hadtestparancsnok feljelentésére letartóztatott egy magyar cigány özvegyét, Horváth Máriát, aki a hadtestparancsnokot kéregetéssel zaklatta. Az asszony-nál sem pénz, sem érték tárgyakat nem aláltak. A Naprod elmondja aztán, hogy Horváth Mária a rendőrség előtt azt vallotta, hogy édes testvére Gálgóczy tábornagynak. Férje nemrég meghalt s mert adóval volt hátralékban, házát elárverezték. Kenyer nélkül maradván, elhatározta, hogy Przemysibe utazik és segítséget kér fivéréntől. Gálgóczy tábornagynak azonban alighogy elmondotta, miért jött, letartóztatatta. Leokarski rendőrönök látván, hogy az nap asszonyt az ájulás környékezi, mert két nap óta egy falatot sem evett, ételt adatott Horváth Máriának és mig a tényállást kideríti, gondoskodott róla. Przemyslbn az eset kinos feltűnést keltett.

FŐVÁROS

(*) **A középítési bizottság ülése.** A középítési bizottság Kun Gyula tanácsnok elnöklése alatt ma ülést tartott, amelyen Boros Soma indítványára újra választották a Kossuth-szobor pályatervének elbírálására hivatott bizottság tagjait. Az új választáson Szabó József és Eckermann Ede kapták a legtöbb szavazatot és így ők lettek a bizottság tagjai, mig a mult választáson beavaszott Czigler Győző kisebbségben maradt. Az új választást a mult szavazás alkalmával elfordult téves szavazatok tették szükségessé. A posta-igazgatóság, abból az alkalmából, hogy egy ház hapulájában megtámadták és kirabolták a postai leveőhordót, átiratlag kérte föl a székesfővárosi katasztrófák, hogy az építési szabályzatban gondoskodják arról, hogy a ház-mesterek lakásai lehetőleg közel essenek a ház bejárásához. A középítési bizottság ma azt a javaslatot teszi, hogy az építési szabályzatban vegyenek föl egy új szakaszt, amely elrendeli, hogy az új épületeknél, amennyiben lehetséges, a ház-mester vagy portás lakását a kapu-bejárás-hoz építsék vagy ha ez nem lehetséges, legalább föltek alakítsanak ott, amelyben felügyelet alatt lehet tartani a ki-és bejáró embereket.

(*) **Fegyelmű ügyek.** A közigazgatási bizottság ma rendkívüli ülést tartott, amelyen a fegyelmi vizsgálat új rendjét vitatta meg. Eddig, ha a polgármester valaki ellen a fegyelmi vizsgálatot megelőző vizsgálatot elrendelte, másodfokban a fegyelmi választmány határozott. A belügyminiszter azonban újabban kimondotta, hogy a fegyelmi vizsgálat elrendelésére másodfokban a közigazgatási bizottság illetékes. A miniszteri leirat alapján a bizottság mindjárt néhány fölébvezető tárgyalta: Az egyik Heim-bach Gyula vásárcsarnoki föléügyelő, aki ellen tudvalevőleg a polgármester hat följelentés alapján elrendelte a fegyelmi vizsgálatot megelőző vizsgálatot, őt állásától fölfüggesztette és fizetésének kétharmadát lefűtötte. A közigazgatási bizottság a polgármester határozatát megerősítette.

SZINHÁZ, ZENE

— **Vigszínház.** A Vigszínházban holnap csütörtökön, tizenharmadszor adják a Csók-pirulákat és pedig ezuttal szerepváltozással. Maxime szerepét ugyanis, amelyet Tapolczai kreált, ezuttal Sarkadi Aladár játszza.

— **Főbőseges férjek.** Beöthy László bohózatából, a Főbőseges férjekből holnap, csütörtökön tartják meg az utolsó főpróbát. A darab, melynek bemutatója pénteken lesz a Király-színházban, következőképpen van kiosztva: Réz — Németh József, Pataky Ákos — Thury Elemér, Terézia — Rákosi Szi, Lenke — Batizfalvy Elza, Révész — Szomori Miklós, Irén — Buday Otília, Löw — Barna-Vágó Béla, Klári — Szentgyörgyi Györgyike, Miska — Gabányi László.

— **Magyar Színház.** A Magyar Színházban a Szulamit holnap előadásán újból föllép

Sziklai Kornél, Avidonót, Szulamit egyik kő-róját játssza.

Vendégsszereplés. Érdekes vendégssze-
tepléssel kerül holnap azinre a Népszínházban
Bob herceg. A címszerepét *Sziklay Saeána* a fő-
városi közönség előtt előnyösen ismert szubrett
játssza, aki pompásan iskolázott hangjával,
ügyes táncával és kitűnő játékaival a Magyar
Színházban is nagy sikereket aratott. A mű-
vésznőnek ez egyik legjobb szerepe; föllépése
iránt nagy az érdeklődés.

Városligeti Szinkör. Ma volt a fő-
próbája *Feld Mátyás és Faragó Jenő A hét
Bérléninger* című bohózatának, amely holnap
kerül bemutatásra a Városligeti Szinkörben. A
főpróba közönsége sokat kacagott a darab
vidám ötletein.

Nyilttér.

J, A, N, I, N, A

A t. o. elgarettázó közönség figyelmét felhívjuk ezen
6 betűre, minthogy a **Janina** szivarkapapírnak és
szivarkahelynek számos utánzata van forgalomban.

Venus természetes legerősebb szén-sav
és **Lithion** tartalmú
forrása **Ciklon** a **Komposz**
Kézdí-Polyáni székely forrás
Náthatos szer vesefolyósbaj, vizeleti nehézségnek,
rheuma, csúszk, cukor, valamint katarrhus és
emésztési zavarok ellen.
Főraktár: **ÉDES-KUTY L. Budapest.**

Dadogást és minden beszédhibát kezesség
és melék sikeresen gyógyít
SOLT LAJOS
BUDAPEST, V., BÁTNYÓ-UTCA 20. SZ.
Felvétel naponta 12—1-ig. Ismeretli bérmentesen és ingyen.

MATTONI
ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE
gyógyhely Budapest (Budán.)
Füüdőhely: április 24-től október 15-ig.
Kiváló gyógyhatással bír
női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos a gyógyhelyen. — Egyszerűsleges fekvés, jutá-
nyos lakások, jó vendéglő. — **St. Vilmos** vasuti ósz-
szekőttetés a fővárosnál.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosítási-társaság
A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága.
Tisztan a kölcsönösség évién alapszik.
Utánfizetési kötelezettség nélkül.
Részvényesek nincsenek.
Összes vagyon 1902. december 31-én
1,981,516,483.42 frank.
Biztosítási állomány 1902. december 31-én
6,958,093,887.09 frank.
Magyarországi vezérigazgatóság:
BUDAPEST, IV., Andrássy-ut 20.

Amerikai ügötő

szép pár ló, istállófeloszlás folytán, jutányosan eladó.
Cím a kiadóhivatalban.

(Az e rovat alatt közöltöknek sem tartalmáért, sem
alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ A meggyilkolt országgyűlési kép-
viselő. Szegedről jelenté tudósítónk, hogy *Ere-
mits Pál* gyilkosainak bünpörét ma még foko-
zottabb érdeklődés mellett tárgyalta a szegedi
esküdtörbíróság. A vádlottak atyja, *Sibul Rojke*
hajadonfóvel szaladgált ma hajnalban az utcá-
kon s kéztördölve kiabálta:

— Mi lesz a fiaimmal? Jaj, mi lesz a
fiaimmal?

A rendörök alig bírtak lecsillapítani s ha-
marjában nem is tudták, hogy kivel van dolguk.
Nagynehezen megmondta a nevét s akkor
hazakisérték a szállására, ahol azóta is egyre
zokog s kétségbeesésében a haját tépi.

A mai tárgyalás azzal kezdődött, hogy föl-
olvasták az ítéleteket abból a pörből, amelyet
a vádlottak atyja indított Eremits Pál ellen va-
gyonának visszaszerezéséért. A két első bíróság,
az ítéletek tanúsága szerint, család és okirat-
hamisítás miatt kétévi fogházra és ötévi hiva-
talvesztésre ítélte a nagyikindai képviselőt,
a birtokot pedig, amelyet ravasz fondorlattal
megkerített, visszaítélte jogos gazdájának, az
öreg Sibul Rojkonak. A Kuria fölmentette ugyan
Eremits Pált, de konstatálja az ítélet megok-
lásában, hogy nagyon kihasználta Sibul Rojko
szorult anyagi állapotát s nem bánt vele ember-
ségesen. Az ítéletek felolvasása után dr. *Zsiros*
Lajos, a vádlottak védője azt kívánta, hogy Ere-
mits Pál régibb pöréből olvasassanak föl egyes ak-
takat, akár minden tizediket, mert az esküdtörök
igly is látni fogják, hogy a meggyilkolt képviselő
igazi átka volt Torontálvármegyének. Egyuttal
újabb tanukat jelentett be, akiknek kihallga-
tása végett a tárgyalás elhalasztását kérte. Az
ügyész ellenzte a védő kihalásánait, mert, ugy-
mond, itt büntettről van szó s fölösleges volna,
hogy Torontálmegye szennyesét ide hurcolják.
A törvényszék tagjai visszavonultak s rövid
tanácskozás után kihirdette az elnök, hogy a
bíróság befejezettnek tekinti a bizonyító eljárást,
ennél fogva visszautasítja a védő ügyvédnek
összes indítványait. Ezzel véget ért a délelőtti
tárgyalás. Deután három órakor hozzáfogtak
az esküdtörökhöz intéendő kérdések megállapí-
tásához.

Winkler István ügyész gyilkosságban mint
tettesársakat vádolja *Sibul* Mladent és Györgyöt.
Zsiros Lajos védő harmadfélórás beszédében
fejti ki, hogy Nagy-Kikindán Eremits ellen
akkora a felháborodás és a gyűlölet, hogy a
szegedi esküdtörbíróságot kellett delegálni. Szólt
tiz éve nagyikindai ügyvéd és nem volt
árverés, ahol Eremits ott ne lett volna.
Eremits kevés pénzzel bankot csinált és
sok száz pör aktaival fölözgatta becsü-
letét. 5—10 forintokkal házakat vett az
árveréseken azon ürügyvel, hogy a szegény
parasztoknak visszaadja. Az egykori vagyonos
Sibul-csaladot örögi furaingal kilátta az or-
szágutara. Sibulék ezért elkésereidükben ma-
guk vettek igazságot. Kéri védenetci felmentését.
Az ügyész holnap replikázik, mire az ítélet ki-
hirdetésére kerül a sor.

§§ A megvesztegetett bíró. A királyi
tábla büntető tanácsa Soós Kálmán bíró ügyében
ma, a tárgyaás harmadik napján rátört a tanuval-
lomosokra. Az első tanu, *Kazinczy János* állat-
ormos elmondta, hogy mikor a főlebbviteli bíróság
előtt rágalmazási pere folyt, a kávéházban felke-
reste őt *Schwarz* Ábrahám és biztatta, hogy ha
pénzt ad, akkor az ügyét kedvezően intézteti el.
Soós bíró szobájába, akinél az ügy referálása vé-
gett volt, betuszkolta őt az ügynök és ekkor Soós
azt mondta neki, hogy intézze el *Schwarz*czal az
ügy financiális részét. Ezután *Schwarz* Ábrahám
mal áthajtatott Budára, ahol a takarékpénztárból
kivett százötven forintot, amit átadott az ügynök-
nek. És még azután is hónapokig pénzelté
*Schwarz*czot.

Az elnök (*Schwarz*czhoz): No, *Schwarz*, mit
mond mindekhez?

— Nagytekinetű királyi tábla! En már
annyiféleképpen vallottam, hogy magam sem tu-
dom, mi igaz belőle. Minthogy pedig a nagyságos
urakat nem akarom hazugéggokkal traktálni,
megtárogdom a vallomástélt.

Az elnök: Ez jogában áll.

Fischer Ármín lényegtelen vallomást tett.
Sárhány Arnold gyárigazgató azt vallotta, hogy
ügyének kedvezőtlen elintézésé után, amikor az
ötven aranyt Soóstól visszakérte, a bíró hiányta-
lanul visszaadta neki ezt az összeget.

Érdekes volt *Schwarz* Ábrahám vállomá-
sára. Előadta, hogy Bérczi rendőrkapitány, aki
a vizsgálatot vezette, biztatta őt, hogy valljanak
ki mindent Soóéra és akkor a férjének nem lesz
bántódása.

— A vizsgálóbíró is kényszerítette, hogy
Soós ellen valljon?

— Az nem, hanem Bérczi és a detektívek
majd minden reggel fölkerestek és tanítgattak,
hogy hogyan valljak. Amikor azután Soóst be-
mártattam és kértem, hogy szegény férjemet
becsáltság szabadon, a vizsgálóbíró szemem közé
nevetett és kérdezte, hogy ki ütöttet föl azzal,
hogy *Schwarz* szabadul. Mondtam neki, hogy
Bérczi mondta, aki nagyon nyájasan beszélt hoz-
zám, míg a többiek nagyon haragosak voltak.

Az elnök erre a tárgyalást holnapra halasz-
totta, amikor a perbeszédre kerül a sor.

TÁVIRATOK

Gróf Nigra a királlyal.

Bécs, június 22. A király ma külön kiha-
llgatáson fogadta gróf *Nigra* volt olasz nagy-
követet, aki átadta az uralkodónak visszahívó
levelét s egyidejűleg megköszönte a bucsuzása
alkalmából kitüntetésül kapott gyémántakat a
Szent István-rend nagykeresztjéhez. Gróf *Nigra*
hivatalos volt a mai udvari ebédre, amely al-
kalommal az új nagykövetet és a nagykövetség
tagjait is meghívták.

Az olasz szerződés.

Bécs, június 22. Gróf *Tisza* István minisz-
terelnök és gróf *Goluchowski* közös külügymi-
niszter tegnapi tanácskozása teljes megegye-
zésre vezetett a Rómában legközelebb megin-
dítandó kereskedelmi szerződés-tárgyalások te-
kintetében. Alapos a remény, hogy a borvám-
kérdés nem fog többé nehézségeket okozni,
mert az olasz kormány kész számat vetni a
fennforgó viszonyokkal. A megbízottak haladé-
ktalanul elutaznak Rómába, ahol hétfőn, e hó
27-én kezdődnek a tárgyalások és valószínűleg
három hétig fognak tartani.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, június 22. (A *Budapesti Napló* tele-
fonjelentése.) Eladott búza szavidéki 78—81
kg. 9.60—10.05 K.; bányági 76—79 kg. 9.25—
9.65 K.; mosoni 76—79 kg. 9.05—9.45 K.
Rozs: tót felvidéki 72—74 kg. 7.—7.15
K.; pestmgyei 72—74 kg. 6.80—7.10 K.;
déli vasuti 71—72 kg. 6.65—6.80 K.; *Tengeri*
5.50—5.70 K. Zab 6.—6.70 K.

Bécs, június 22. (A *Budapesti Napló* tudósító-
jától.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a
következők voltak: *Oszták* hitelrészvény 642.75.
Magyar hitelrészvény 746.—. Bécsi bankgyesület
279.50. Union-bank 510.50. Länderbank 517.—.
Oszták-magyar államvasut részvény 634.75. Déli
vasut 79.50. Kibavólygi vasut 426.—. Északnyugati
vasut-részvény ——. Dohányrészvény 346.50. Rina-
muryani vasut 409.—. Alpesti bányarészvény 417.50.
Májusi járadék 39.15. Magyar koronajáradék 97.15.
Oszták koronajáradék 128.59. Lombard 117.36. Török
sorsjegyek 117.35. Német birodalmi márka ——.
Napoleon d'or 19.01.

New-York, június 22. (Terménytőzsde.) (Zár-
lat.) *Gyapot*: New-Yorkban helyben 11.25 (11.10),
Juliusa 10.48 (10.27). Szept-re 10.81 (10.67). New-
Orleansban helyben 11.7/8 (11.3/4). — *Petróleum*:
Stand white New-Yorkban 7.95 (7.95). Stand white
Philadelphianban 7.90 (7.90). Refined in Cases 10.65
(10.65). Credit Balances at Oil City 1.57 (1.57). —
Zsír: Western steam 7.35 (7.35). Rohe és Brothers
7.25 (7.25). — *Tengeri* Irányzata Allandó. — Juliusa
53.3/8 (53.3/4). — Szept-re 53.7/8 (53.7/8). — Dec-re
— (—). — *Búza* Irányzata Allandó. — Piro-
ósi helyben 107.1/2 (107.1/2). — Juliusa 89.1/2 (89.1/2).
Szeptemberre 84.— (84.1/2). — Dec-re 84.1/2 (84.1/2).
— Májusra — (—). — Gabona szállítási
díja Liverpoolba 1.— (1.—). — *Kávé*: fair Rio 7. sz
7.— (7.1/2). — Juliusa 5.75 (5.85). Szept-r 5.95
(6.10). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3.85 (3.85). —
Cukor: 3.7/16 — (—). — 3.3/8). — Ón: 25.60—
25.75 (25.37—25.75). — *Rés*: 12.62—12.75 (12.62—
12.75). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat
jelentik.)

Chicago, június 22. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)
Búza irányzata Allandó. Jul-r 84.7/8 (84.3/4). Szept-re
79.7/8 (79.7/8). — *Tengeri* Irányzata Allandó. —
Juliusa 48.— (48.—). — *Zsír*: Juliusa 6.95 (7.05).
Szept-re 7.11 (7.25). — *Szalonna* short clear 7.12
(7.12). — *Sertés*hús: Juliusa 12.80 (13.02). — (A
zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Naptár: Csütörtök, június 23. Római-katolik-
kus: Edlitrud. — Protestáns: Gemma. — Görög-
oros: (június 10.) Sándor. — Zsidó: Thamusz 10.
— Nap kél: 3 óra 47 percek. — Nyugszik: 7
óra 44 percek. — Hold kél: 3 óra 5 percek
delután. — Nyugszik: 1 óra 1 percek éjjel.
A miniszterelnök mint belügyminiszter is fogad
delután 4 órakor.
A honvédelmi miniszter fogad 4 órától 5 óráig.
Az igazságügyi miniszter fogad 1 órakor.
Nemzeti Szalon nyitva 5-től este 8 óráig. Be-
lépő-díj 50 fillér.
Könyves Kálmán-társaság művészeti szalon. (Nagy-
mező-utca 37. szám.) Megtekinthető egész nap díj-
talanul.

REGÉNY

A KIVÁLTSÁGOSAK

— Német regény. —

(84)

Hissen elmondtam önnek, milyen rendkívül dicséret és elismerő szavakkal emlékezett meg ő felsége Winklerrel. Na és ha én előadom majd, hogy ez az ember nem közénk való, akkor olyasvalamit érhetünk meg, amire képest ő felsége minden eddigi kedvezőtlen nyilatkozata gyerekszerű volt. És ezt köszönöm szépen. Legkegyesebb királyom iránt érzett minden tiszteletem mellett is azt mondom: „Ne menj oda, ahova nem hívják”. És azért nem ajánlom Winklert áthelyezésre, mert ha igazságosak akarunk lenni, éppenséggel semmi ok nem szól ellene.

A gróf körülményesen megtisztogatta a monokliját, aztán így szólt:

— Amit az ezredes ur most mondott, az nagyon helyes. Már tegnap este gondolkodtam róla és arra a nézetre jutottam, hogy mindenetre jobb, ha Winkler áthelyezése nem történik ered, magának kell azt kérelmeznie s ha nem akarja ezt, akkor rá kell beszélni, hogy egy évre szabadságra menjen. Talán megfontolja a dolgot időközben és végképp lemond a rangjáról. De ha nem teszi ezt meg, akkor azoktól a nem örvendetes tapasztalatoktól, amelyeket nálunk szerzett, az a vágy támad majd benne, hogy ne hozzánk jöjjön vissza, hanem valami más ezredbe lépjen be.

Az ezredes figyelmesen hallgatta s most helyesítőleg bólintott.

— Ez meglehet, kedves gróf, ez nem is volna rossz. A szabadságolási-kérvényét természetesen a legmelegebben támogatnám s tekintve azt a jóindulatot, amelylyel ő felsége iránta viselkedik, semmi kétség, hogy a kérvény kedvező elintézéshez jut. Csak már annyira volnánk vele, hogy a kérvényt benyújtsa.

— Azt már megcsináljuk, ezredes ur, legközelebb majd beszélök vele...

Ugyanaznap este, amikor a gróf a parancsnokkal György jövőjéről beszélgetett, György és Olga is ugyanarról a tárgyról beszéltek.

— Megpuhultam, Olga, nem akarok tovább itt maradni, belefáradtam abba, hogy hiába ostromoljam azt a falat, amely a többiekől elválaszt. Erősen elhatároztam ma: beadom a lemondásomat.

Olga, aki az utóbbi időben csaknem naponként került össze Györggyel s aki előtört György mindig kitárta a szívét, előre látta, hogy előbb-utóbb erre kerül a sor, de mindazonáltal megjedő szavaira és megpróbálta, hogy lebeszélje.

De hiába.

— Akkor legalább helyeztesd magadat át egy másik ezredbe — kérte.

De György a fejét rázta.

— Semmi célja sincs ennek, fiam. Biztos vagyok ugyan abban, hogy nem helyeznek el valami nyomoruságos határszéli garnizonba, ellenkezőleg, valami csinos városba küldenének, de hát mit csináljak én ott? Tudom, hogy ott bizonyos szerepet játszanék, először, mert, ha rövid ideig is, gárdaista voltam, ez a vidéken nagyon sokat jelent, de aztán azért is, mert gazdag vagyok. Már csak az utóbbi ok miatt is nagyon szívesen fognak látni, mert mindenki örül majd, hogy megpumpolhat. Ismerem már ezt az előbbi garnizonból. Az ilyen kis városban minden új jövevényt, akit meg lehet pumpolni, istenként üdvözölnék és ünnepelek. És azok mind pumpolnak, a kapitánytól lefelé a legfiatalabb hadnagyig s még a kádét is szí magába bátorságot, hogy alázattal husz márkát kérjen a hadnagy irtól. Ismerem már ezt. Sohasem kértem kötelezvényt, amikor pénzt adtam kölcsön, de kéretlenül is adtak mindig, az ilyen dolgokban megőrzik a formát és mindig korrektek, de soha egyik sem váltotta vissza azt a papírost, ott hevernek mind, szép rendben, az írásztalókban, némiképpen adalékul a hadnagy erkölcs-

rajzához, adalékul a „kiváltságos emberek” jellemrajzához.

Felállott, kinyitott egy fiókot és lapozgatott az irások között, amelyeket egy mappából vett elő.

— Nézz csak ide, Olga, hisz a neveket nem kell olvasnod, azok úgy sem érdekelnek téged. Ime: „Ezennel becületszavammal kötelezem magamat, hogy a nekem kölcsönadott ötszáz márkát legkésőbb három hónapon belül visszafizetem.” — „Ezennel becületszavamat kötöm le arra, hogy a ma kölcsönvett ezer márkát legkésőbb...” Így megy ez tovább, kedves, tucat száma hevernek itt, tucat száma a be nem váltott becületszavak, s akik a szavukat megszegték, azok még ma is mint büszke tiszték szaladgálnak a világban. — Egy pillanatra elhallgatott, aztán így szólt: — Tudja isten, a hadnagyok egészen más emberek, ők némileg egészen különálló osztályt alkotnak s az ő ártatlanságuk, az ő felfogásuk bizonyos dolgokkal szemben igazán több a naivnál. Na, annyi bizonyos, hogy ezeket a kiváltságos embereket nem értem s mivel nem értem őket, az ő eszelekedeteikre, gondolkozásukra és érzéseikre nincs mélységem. Azt, amit ellenem elkövettek, megbocsátom nekik, bármily nehezemre esik is, de gyakran alig tudom elviselni, hogyan jelennek meg a világgal szemben, s amellett alig van osztály, amelyben az általános műveltség olyan siralmas volna, mint a hadnagyoké, szinte azt mondtam volna, hogy nem is tudnak helyesen írni és olvasni.

— No, no, György — intette Olga — az ember a haragjában se tulozson.

— Nem is haragszom, csak szomorú vagyok, amiért a tisztikarunkban olyan nyomoruságos az állapot. De ne hidd, hogy valami nagyon tuloztam volna, na, olvasni éppen tudnak a hadnagyaink, de hogy vajjon írni is? Olvasd csak el azokat a kunyoráló-leveleket és kötelezvényeket, amelyeket az imént mutattam neked. De ez még nem minden. Olyan ortográfiára is akadhatasz, melyért egy harmadik elemista az egész osztály előtt nyilvános dorgálást kapna. Nevetesz, Olga, pedig amit mondtam, az szomorú valóság. Persze csak a hadnagyokra vonatkozik az, amit mondtam, s nem a magasabb sárszakra, de milyen gyakran figyeltem én azt már meg a magasabbrangú főlebbvalóknál is, hogy milyen halálos zavarba jutnak, ha hirtelen jelentést kell beadniok. Akkor minden egyes szón úgy rágódnak, hogy az ember megsajnálja őket. És mindennek ellenére a legyszerűbb műveltség hiánya mellett is micsoda arrogancia és önérték! Bizonyára legyen mindenki büszke a hivatására, de ez a büszkeség ne csapjon át nagyzási hőbortba. Azelőtti fiatal, jól nevelt, lovagias hadnagyokról, tüköletes gyalgérokról hallott az ember. Hol vannak most azok? Végy lámpást és keresd őket, a magam részéről alig ismerkedtem meg egyetlen is a szolgálatom alatt s azt a néhány fiatalembert, aki frissen, természetesen kerül ki a szülői házból, míhelyt a hadseregbe lépnek, ugyancsak hamarosan megmétélyezi őket a kasztszellelem s beléjük bujlik a gőg ördöge. Kérdezd meg csak a szülőket, akik fiaikat tisztipályára bocsátották, nem riadnak-e meg maguk is a fiatal legénykéek arroganciájától és igényességétől, akiknek a legjobb valami is éppen csak hogy jó; vajjon nem bánják-e meg gyakran keservesen, hogy olyan pályára bocsátották fiaikat, amely gyakran töltik is elidegeníti őket, amelyen bennük a legtöbbször egyebet sem látnak, mint pénzfórrást az ő könnyelmű és pazarló életmódjuk számára.

— György, bizonyosan tulzasz — intette Olga.

— Azt hiszed? Csak annyit mondhatok neked, hogy megismerkedtem hadnagyokkal, akik au fond szégyeltek, hogy az apjuk igazgató-tanító, vagy más efféle, de akik azt még sem röstelték, hogy mindig új meg új pénzt küldessenek maguknak hazulról, hogy kifelé tisztességesen léphessenek fel. Azt a látszatot akarják felkelteni, nem, az ő véleményük szerint kell

neki azt a látszatot fölkeltetniük, hogy előkelő házból valók. Ott voltam egyszer s a saját fülemmel hallottam, amikor egy hadnagy az apját nyugalmazott tisztnek mondta, mert röstellte bevallani, hogy az öreg ur orvos.

— Pffj, ez nem szép.

Gróf Wettbornnak ennél fogva nagyon könnyű volt a dolga, amikor eljött, hogy Györgyöt rábeszélje, menjen szabadságra. Ő is meg volt lepetve, amikor megtudta, hogy György el volt szánva arra, hogy lemondjon és apja gyárába belépjen; de természetesen nem tett kísérletet arra, hogy lebeszélje a szándékáról.

— És mikor akarja benyújtani a kérvényét?

— Már a legközelebbi napokban. Apám azt írta, hogy ő felsége magához hívatta s a jövő hét elején megérkezik. Ha teljesen ura is vagyok az elhatározásaimnak és mehetek vagy maradhatok, amint tetszik nekem, mégis kötelességemnek tartom, hogy értesítem előbb apámat az elhatározásomról.

— Bizonyára, bizonyára — helyeselte gróf Wettborn — egy héttel előbb vagy utóbb, az már mindegy.

És ez volt a többi bajtársnak is a vélekedése, amikor megtudták, hogy Winkler megy. Egy hét ide vagy oda, a földolog ugys az volt, hogy megszabadulnak tőle.

— Gyerekek, az utolsó napokban legyünk iránta most már egy kicsit kedvesek — indítványozta az egyik — tegyünk legalább úgy, mintha sajnálnók, hogy elmegy. Végre is nem tehet arról, hogy semmiképpen sem pászol hozzánk. Hiszen reánk nézve is egészen előnyös, ha az utolsó napokra való visszaemlékezés reá nézve kellemes. Később mégis csak gyakran beszél majd arról az időről, amikor oly szerencsés volt, hogy közénk tartozhatott, na, és ha nekünk végre is teljesen mind egy, hogy mit beszél ő a spizbürgereinek, akik közt ezental élni fog, nekünk azért mégsem árthat, ha így szól majd: „Mégis csak átkozottul finom egy ezred volt az, kell, hogy jól érezze ott magát az ember, csupa bájos, szeretetre méltó fiékö, a bajtársi szellem olyan ott, mint talán sehol másutt.”

De ez az indítvány nem talált tettszére.

— Ő bizony már csak maga miatt sem fogja elbeszélni, hogyan bántunk vele és hogy kinéztük innen.

De azért végül mégis megegyeztek abban, hogy az utolsó napokban legalább színelg szüntessenek be minden gyűlölködést és bizonyos udvariasságot mutassanak.

György alig fojthatta el a gunyos mosolyát, amikor a hangulat hirtelen megváltozását észrevette, és most ott lebegett mindig az ajkán egy-egy gunyos szó, amikor bajtársai részvétellel takakozódtak jövendő tervei felől s minden iránt, ami reá vonatkozott, érdeklődést tettek. Gyakran jutott fírértésbe, hogy így szóljon hozzájuk: Ne fáradozzatok, ugy sem tudjátok magatokat elidegeníteni, örömeitök elrejtteni, amiért megszabadultok tőlem. De halgattott, az igaz érzésüket ugysem vallották volna be az urak.

Sőt egyik bajtársa ebédnél egy pohár pezsgőre is meghívta; a porosz lutrin néhány márkát nyert és az asztal legidősebb tisztjétől engedélyt kapott arra, hogy ezt az eseményt kelően megünnepelje. Winkler alig hitt a fülének, amikor tisztársa így szólt hozzá:

— Ugy-e bár ön is szereneséltet azzal, hogy egy pohár pezsgőt iszik meg velem?

Az első pillanatban azt akarta felelni György:

— Amióta csak itt vagyok, soha senki hozzám még barátságos nem volt, hát ma sem kérek belőle. — Harag és felháborodás támadt fel benne, hogy akadt most valaki, aki vendégül merete meghívni; de hirtelen a humor kerekedett fel benne, a meghívást rendkívül komikusnak találta és köszönettel elfogadta.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG

A Magyar Jelzálog Hitelbank 4 1/2 százalékos korona értékű zálogleveleinek tervszerű évi kisorsolását július hó 1-én délelőtt 10 óra-kor tartják meg a bank sorolási termében.

A Terézvárosi Takarékpénztár m. sz. tegnapi tartotta VII. évi közgyűlést **Neugebauer** Sándor elnöke mellett. **Auer József** ügyvezető igazgató terjesztette be az évi jelentést, mely szerint a kiadott kölcsönök összege 1,074.396.49 koronát tett ki, a feloszló évtársulat vagyon 33,127.59 korona, a nyereségrészesedés egy 312 koronás üzletreszt után 56 korona. A tisztá nyereség számos leírás után 12.905.92 koronát tesz ki. A közgyűlés az igazgatóságának, különösen **Neugebauer** Sándor elnöknek és **Auer József** ügyvezető igazgatónak jegyzőkönyvi köszönetet szavozott.

Ecotgyárosok kongresszusa. Az ecotgyár serelemeinek orvoslásáról tanácskoztak ma délután az ország ecotgyárosai, akik mintegy százhuszan jelentek meg a kereskedelmi és iparkamara dísztermében. **Belatini Braun Géza** elnöki megnyitóját után **Pollák Lajos**, **Somogyi Lajos**, **Windholz Pülöp** és többen mások szó-láltak föl. A kongresszus elhatározta, hogy kíván-ságait memorandum alakjában küldöttség nyujtja át a kereskedelmi-, pénzügyi- és belügyminis-ternek. A kongresszust megelőzőleg évi rendes közgyűlést tartotta az **Ecotgyárosok Országos Egyesülete**. A tisztújító választások szerint elnök lett: **belatini Braun Géza**, alelnökeik: **Beer Artur** és **Pollák Lajos**, titkár: **belatini Braun Zoltán**, pénztáros: **Krausz Lajos**.

Sertés-konsumvásári jelentés. (A szé-kesfővárosi sertésvásár és közbizottság inté-zése.) **Június 22-én.** Főhajtás összege 267 drb sertés, — darab süldő. Előző napi eladatlán maradvány 216 darab sertés, — darab süldő, összesen 483 darab sertés, — darab süldő. Eladatot 378 darab sertés, — darab süldő. Eladatlán maradvány 105 darab sertés, — dar-ab süldő. A vásár irányzata közepes. Az árak változatlank. — Következő árak jegyzetettek: Zeirsertes: Öreg I. r. 350 kilogramm felül 88—92 K.-ig, II. rendű 230—350 kilogramm-ig — fillérig, II. rendű selejtezett — fillérig, kanló — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 90—94 fillérig, fiatal köz-zép 220—300 kilogramm 88—95 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 78—88 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussertes: nehéz 300 kilogramm felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm-ig —80 fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm-ig — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élőszulyban értendők.

A budapesti gabonatorzsde.

Budapest, június 22.

Ma a kínálat és kereslet is jobban alakul-tak, mert a gyengébb hozatalok inkább ösztö-nözték vételkre malmainkat; majd az átmen-tileg olcsóbb határidőjegyzések behatása alatt gyengült az irányzat és a forgalomba került 23.000 mmásza 5 fillérig olcsóbb ára-ron keit el.

Eladatot:

Buza. **Tiszavidéki:** 500 mm. 82 k. 9 K. 65 f., 300 mm. 80 k. 9 K. 50 f., 200 mm. 80 k. 9 K. 47 1/2 f., 300 mm. 80 k. 9 K. 37 1/2 f., 100 mm. 80 k. 9 K. 45 f., 100 mm. 80 k. 9 K. 47 f., 200 mm. 79.5 k. 9 K. 47 1/2 f., 100 mm. 80 k. 9 K. 40 f., 900 mm. 79.5 k. 9 K. 45 f., 100 mm. 79.5 k. 9 K. 40 f., 100 mm. 79.5 k. 9 K. 40 f., 200 mm. 79 k. 9 K. 40 f., 100 mm. 79 k. 9 K. 40 f., 120 mm. 80 k. 9 K. 40 f., 200 mm. 78.5 k. 9 K. 20 f. sárga,

Mezőtúri: 500 mm. 79 K. 9 K. 40 f.

Hódmezővásárhelyi: 1000 mm. 79 k. 9 K. 40 f.

Szarvasi: 770 mm. 79 k. 9 K. 37 1/2 K.

Marosmenői: 750 mm. 77.8 k. 9 K. 20 f.

Fehérmegyei: 300 mm. 78 k. 9 K. 12 1/2 fillér.

Duna-Pentelei: 1600 mm. 75.8 k. 9 K. 02 1/2 f.

Pestmegyevidéki: 300 mm. 80 k. 9 K. 32 1/2 f. kev., 200 mm. 80 k. 9 K. 30 f., 100 mm. 80.5 k. 9 K. 30 f., 190 mm. 78 k. 9 K. 30 f., 700 mm. 78.6 k. 9 K. 22 1/2 f., 200 mm. 78.5 k. 9 K. 25 f., 380 mm. 79.5 k. 9 K. 25 f., 150 mm. 80 k. 9 K. 25 f., 150 mm. 79 k. 9 K. 30 f., 1200 mm. 76.7 k. 9 K. 12 1/2 f.

Szent-Tamási: 5000 mm. 78.2 k. 9 K. 40 fillér.

Bánsági: 1870 mm. 77.8 k. 9 K. 12 1/2 f., 3000 mm. 75.5 k. 8 K. 73. f.

Mind három hónapra.

Rozs: 200 mm. 6 K. 50 f., 100 mm. 6 K. 50 f. 150 mm. 6 K. 42 1/2 f. paritásra.
Árpa: 300 mm. 6 K. 30 f. dohos,
Zab: 100 mm. 6 K. — f., 500 mm. 5 K. 92 1/2 f., 100 mm. 5 K. 85 f.

Készpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint, készpénzben és kilogrammonként.

Buza	Kilos	50 kilogramm ára		Kilos	50 kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavidéki	77	8.80	9.05	79	9.90	9.85
"	78	8.95	9.15	80	9.25	9.49
"	78	9.—	9.15	81	9.85	9.45
Fehérmegyei	77	8.70	8.95	79	9.10	9.25
"	77	8.85	9.05	80	9.20	9.80
"	78	8.90	9.10	81	9.10	9.25
Pestvidéki	77	8.70	8.95	80	9.20	9.30
"	77	8.85	9.05	80	9.20	9.30
"	78	8.90	9.10	81	9.80	9.40
Bánsági	77	8.60	8.80	79	9.90	9.05
"	78	8.70	8.80	80	9.—	9.10
"	78	8.80	9.—	81	—	—
Bácskai	77	8.80	9.05	79	—	—
"	77	8.95	9.15	80	—	—
"	78	9.—	9.25	81	—	—
Szerb	78	—	—	81	—	—

Egyéb gabonafélék	Kilos	50 kilogramm ára		
		K.-tól	K.-ig	
Buza	uj	elsőrendű	6.45	6.60
"	"	középmínőségű	6.40	6.45
"	"	hátrányos	6.35	6.50
Árpa	"	elsőrendű	6.—	6.25
"	"	másrendű	5.—	5.80
Köles	"	elsőrendű	5.95	6.10
"	"	középmínőségű	5.75	5.90
Zab	"	elsőrendű	5.—	5.30
"	"	középmínőségű	4.75	5.00
Tengeri	"	elsőrendű	5.90	5.40
"	"	hátrányos	—	—
"	"	ó fehér	—	—
"	"	új roman vagy bolgár	—	—
"	"	új kínai	—	—
"	"	cinquantin	—	—
Repce	"	káposzta	10.—	10.50

A határidőfizetés folyamán a következő

kötések történtek:

Októberi buza 8.93—8.94—8.92—9.03
Októberi rozs 6.72—6.77—6.74
Júliusi tengeri 5.21—5.24
Augusztusi tengeri —
Májusi tengeri (1905) 5.53—5.56—5.55
Októberi zab 6.04—6.09—6.07

Dél egy órákor a következő záróárakat

állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 8.99—9.—
Októberi rozs 6.73—6.74
Júliusi tengeri 5.23—5.24
Augusztusi tengeri —
Májusi tengeri (1905) 5.54—5.55
Októberi zab 6.08—6.09
Repce augusztusra —

Délután fél 5 órákor zárul:

Októberi buza 9.01—9.02
Októberi rozs 6.77—6.78
Októberi zab 6.10—6.11
Júliusi tengeri 5.24—5.25
Augusztusi tengeri —
Májusi tengeri (1905) 5.57—5.58

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsdén a vas- és építési értékek emelkedése kedvezően hatott a többi értékekre is és ennek következtében a vezető értékek is javultak és szilárd irányzattal zárultak. Az általános forgalom azonban mérsékelt maradt.

Valuta és ércáru némileg olcsóbb.

Előtőzsde. Javult. **Osztárk Hitelrészvény** 641.25—641.75. **Magyar Hitelrészvény** 745.50—745.60. **Rimamurányi vasmű** 489.50—491.—. **Jelzálog bank** 500.— korona.

Déli tőzsde tartott maradt. Zárultak: **Osztárk hitelrészvény** 641.40—642.50. **Magyar hitelrészvény** 745.75—747.—. **Osztárk-magyar államvasut** 634.25—634.75. **Rimamurányi vasmű** 421. **Jelzálogbank** 500.—500.25. **Magyar korona-járadék** 97.20 korona.

A **helyi értékek** piaca rendes. Kötetett: **Egyesült téglá és cement** 65.—. **Magyar aszfalt-részvénytársaság** 130.— korona.

A **prémiumüzletben** díjbitzításokért fizet-tek: **Osztárk Hitelrészvények**ét holnapra 4.—5.— korona, 8 napra 9—10 korona, 1904. június hó végére 20—22 korona.

Utőtőzsde. Az utőtőzsde csekély forgalom mellett barátságos maradt. Kötetett: **Osztárk hitelrészvény** 642.—642.50, után 643.25.

A hivatalos zárlatok a következők voltak:

Allamadósság.		Pénz		Áru	
a) Magyar államadósság.		Pénz	Áru	Pénz	Áru
Aranyj. med.		1870. áll. ny.-k.			
Ju.-ra	118.—	200 K.-ás	208.—	210.—	
Korona-jelvény	97.15	Magy. földte-			
Korona, utlma.		ment.	93.50	96.50	
Ju.-ra	97.15	Horv.-szl. jelz.			
Korona, 31/2%	89.—	öldv. köv.	98.—	99.—	
Vaskapu-kül.	82.—	Tiszai nyer-			
		kölcs. 200 K.	160.—	163.—	

Korona-j. máj.	Papírj. feb.—
—nov.—	ang.—
99.—	99.50
	99.50
	100.—
	99.20
	99.70

Budapest főv.	Temes-Bega-
1897. 4/2% közl.	ártsulat 4/2%
96.—	98.—
96.75	99.—

Közlekedési vállalatok részvényei.					
Adria tengh. bank	472.—	474.—	Bpest-Újpest-rákosp. vill.	170.—	180.—
Bpesti közúti vaspályá 5/2%	—	—	Déli vasut	—	—
Ugy. jun. med.	572.—	572.50	Ugy. jun. nit.	79.—	80.—
Bpesti közúti v.p. élj. jegy	350.—	360.—	Dunagőhája.	835.—	845.—
Bpesti vill. városi v.p. 1903.	330.50	331.—	Kassa-odér-b.	378.—	385.—
Bpesti vill. városi vasut	—	—	Osztárk-magyar államvasut.	—	—
Ugy. élj. jegy.	110.—	115.—	Ugy. jun. ra.	634.50	635.—

Bankok.	
Angol-osztárk	—
Elő magyar	277.—
Iparbank	342.—
Fiumei hitelb.	138.—
Hazai bank	210.—
Hermes m. ált. váltódl. r.-t.	240.—
Magyar hitelb.	475.—
Ugyanas jun. med.	746.75
M. agr. és járb.	450.—
M. jels. hitelb.	—
Ugyanas jun. med.	500.—
M. keresk. r.-t.	565.—
M. lezámb.bank	—
Ugy. jun. med.	449.—
M. tkp. közp.	1069.—
M. közlők.	—
Osztárk hitelb.	—
Ugy. jun. nit.	642.—
Osztárk-magy. b.	1620.—
Pesti m. keresk.	2750.—
Kredmibank	1800.—
Osztályrj. r.-t.	1800.—

Vasmű- és gépgyár-részvények.	
Hid. m. gazd.	150.—
gépgyár.	177.—
Danubius	3170.—
Nicholson	305.—
Rimamurányi	495.—
Ugy. jun. ra.	490.50
Schlick	850.—
—	860.—

Külföldi vállalatok részvényei.	
Ált. vagg. kbl.	600.—
Bpesti ált. vill.	810.—
Bettlönöd. r.-t.	205.—
Gyapjum.-gyár	560.—
Részvényserf.	2350.—
Sersschl. r.-t.	495.—
Spodium-gyár	210.—
Fiumei rizsh.	2600.—
Gschwind-féle szeszgyár	900.—
"Hungária"-mü.	620.—
trágya	215.—
Kőbányai polg.	275.—
sertőző	283.—
M. cukoriparj.	15 1/2.—
M. villamosgy.	384.—
Nemzetk. vil.	5.0.—
lamoság	5.0.—
Nemzetk. vág.	600.—
Boyal-szálló	—

Bányák és téglagyárak.	
Északm. kősz.	225.—
Felsőm. bánya-és kőb.	482.—
Ístv. tég. gy.	105.—
kőhány. gazig.	190.—
Magy. asztalt.	840.—
M. ál. kőszob.	378.—
M. kerámia	142.—
Balgótarányi	537.—
Ujlaki téglá-és mészegető	320.—
—	325.—

Birtostól-társaságok.	
Bécsi élel-és járadékbitz.	635.—
Elő magy. ált.	82.0.—
Fonciére	244.—
M. jég- és viss.	—
bitz.	816.50
Nemz. baleset	240.—
Fannonia víztst.	2350.—
—	2360.—

Malmok.	
Concordia	190.—
Flód budapesti	1090.—
Érszabet	430.—
Lujza	220.—
Henger	800.—
Moln. és sülők	375.—
Victoria	470.—
—	480.—

Takarékpénztárak.	
Bélvárosi	223.—
Bpesti III. ker.	220.—
Bpesti-Érzsébv.	212.—
Bpesti tkp. és orsz. zálogk.	418.—
Egyes. bpesti	2300.—
Magy. Ált. tkp.	565.—
Orsz. közp. m.	1565.—
Pesti hazai	21400.—
Ugy. tul. jegy	15475.—
Ugy. Interim	7725.—
—	7800.—

Sorsjegyek.	
Budálka	19.50
Ugy. o. felülb.	21.—
Bécsvárosi	510.—
Jó-sziv	10.—
Ugy. o. felülb.	10.—
M. vörös-ker.	26.—
Ugy. o. felülb.	29.—
Olasz vörte-k.	42.—
Ugy. o. felülb.	46.—
Oszt. vörte-k.	54.—
Osztárk hitel.	465.—
Pálffy	160.—
—	170.—

Pénzmekek.	
Német bír. b.	—
Jegy (100M.)	117.80
Francia bjegy	95.—
arany kör.	11.27
20 fr	

értékben az üzlet nebezékesen fejlődött, de a hangulat általában szilárd volt.

A déli tőzsdé változatiánál szilárd volt.

Zárilat nyugodtabb és tartott.

Bécs, június 22. (Magyar értékek zárlata.) 4% aranyjárdék 118.—. Magyar koronajárdék 97.15. Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegye 160.—. 4% magyar földterhermentesítési kötvény 97.60. Magyar hitelbank-részevény 743.—. Magyar nyveremény-kölcsön-sorsjegye 206.50. Magyar lezártító- és pénzváltóbank-részevény —. Kassa-oderbergi vasúti részvény 379.—. Rimamurányi vasútrészevény 490.—. Magyar kereskedelmi bank —. Magyar cukoripar —. Magyar vasúti kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar jelzálogbank 489.25. Adria hajózási r. t. 474.50. Az irányzat szilárd.

Bécs, június 22. (Osztrák értékek zárlata.) 4-2% papírjárdék 99.16. 4-2% ezüstjárdék 98.95—99.70. 4% osztrák aranyjárdék 118.05. Osztrák koronajárdék 99.25. 1860. sorsjegy 152.—. 1864. sorsjegy 257.—. Osztrák hitelsorsjegye 463.50. Osztrák hitelsrészevény 643.—. Angol-osztrák bank —. Unionbank 516.50. Bécsi bankgyűjtemlést 510.25. Osztrák Länderbank 426.50. Osztrák-magyar bank 1615.—. Osztrák-magyar államvasút 634.25. Déli vasút 79.25. Elbavölgyi vasút 424.—. Dunagőzhajózási társaság 838.—. Alpesi részvény 416.78. Dohányrészevény 846.50. 20 frankos arany 19.01. Cs. kir. arany (vör) 11.31. Londoni váltó 239.35. Német bankváltók 117.36. Lipótkötő 334.—. Bécsi Tramway Litt B. —. Bécsi Tramway Litt A. —. Osztrák Lloyd 670.—. Török sorsjegyek 123.—.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, június 22. (Zárilat.) 4-2% papírjárdék —. 4-2% ezüstjárdék 99.10. 4% osztrák aranyjárdék 100.60. 4% magyar aranyjárdék 99.60. Elbavölgyi vasút —. Osztrák hitelsrészevény 202.10. Magyar koronajárdék 97.30. Déli vasút 17.25. Osztrák-magyar államvasút 136.40. Károly Lajos vasút —. Kassa-oderbergi vasút —. Orosz bankjegyek 216.—. Bécsi váltó 85.75. 4% új orosz kölcsön 91.25. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Török dohányrészevény —. Alpesi bányarészevény —. Olasz járdék —. Disconto Commandit 187.40. Magyar hitelbank —. Általános villamosok Edison 215.—. Dynamit Trust 163.30. Gelsenkircheni 217.60. Harpini 200.80. Laurakötő 240.90. Az irányzat szilárd.

Páris, június 22. (Zárilat.) Osztrák-magyar állami vasút —. Új török-konzol 56.95. Egyiptomi járdék —. Osztrák Länderbank —. Párisi bankrészevény 1150.—. 3% os francia járdék 97.72. 4% os spanyol járdék 87.55. 3% os új törleszthető járdék —. Credit foncier de France 687.—. Alpesi bányarészevény —. 4% 1890. román kölcsön 85.50. Görög kölcsön 283.—. Váltó Olaszországra 1/4. Váltó Amsterdamra 200.17. Váltó Brüsszldre 1/2. De Beers 484.50. Charterred 48.25. 5% os bolgár kötelezvény 429.50. Magyar aranyjárdék 101.35. Déli vasút —. Váltó Londonra 251.80. Osztrák aranyjárdék 100.50. Török sorsjegy 120.50. Meridional vasút 730.—. 4% os olasz járdék 104.10. Ottoman-bank 587.—. 3% os francia-járdék 97.72. Osztrák földhitelintézet —. Déli vasúti elsőbbségi kötvény 1285.—. 4% os 1896. román kölcsön 880.—. Dohányrészevény 104.12. Váltó Bécsre 380.—. Váltó német piacokra 122.21. Rio 1318.—. East Rand 197.50. Randfontein 80.50. Magyar jelzálogbank 529.—. Az irányzat tartott.

Frankfurt, június 22. (Zárilat.) 4-2% os papírjárdék —. 4% os osztrák aranyjárdék 100.90. 4% os magyar aranyjárdék 99.60. Osztrák hitelsrészevény 201.60. Osztrák-magyar államvasút 136.20. Északnyugati vasút —. Buxtehadi vasút —. Londoni váltó 203.87. Bécsi bankgyűjtemlést 129.25. Villamos részvény 143.—. 3% os magyar aranykölcsön 82.70. 4-2% os ezüstjárdék 99.85. Osztrák koronajárdék 99.70. Magyar koronajárdék 97.40. Osztrák-magyar bank 116.50. Déli vasút részvény 1710. Elbavölgyi vasút —. Bécsi váltó 85.15. Párisi váltó 810.15. Unionbank részvény —. Alpesi bányarészevény 207.—. Az irányzat szilárd.

Hamburg, június 22. (Zárilat.) 4-2% os ezüstjárdék 99.60. 1860. sorsjegy 152.20. Déli vasút 16.0. 4% os Osztrák aranyjárdék 100.60. Osztrák hitelsrészevény 200.50. Osztrák-magyar államvasút 136.20. Olasz járdék 102.90. 4% os magyar aranyjárdék 99.40. Az irányzat nyugodt.

A budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Június 22. A sertésüzlet irányzata: lanyha. A) Hízók sertések ára. I. A) Magyar elsőrendű. Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm feletti súlyban) — állérig. Öreg közep (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm feletti súlyban) 111—112 állérig. Fialat közep (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 112—113 állérig. Fialat könnyű (páronként 360 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. — II. Magyar másodikrendű. Nehéz (páronként 260 kilogramm feletti súlyban) — állérig. Közep (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — állérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. — III. Romániai: Nehéz páronként 320 kilogramm feletti súlyban — állérig. Közep (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. Könnyű (páronként 260 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. — IV. Romániai eredetű (Steinhil): Nehéz (páronként 240 kilogramm feletti súlyban) — állérig. Könnyű

páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — állérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm feletti súlyban) 107—108 állérig. Közep (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 109—110 állérig. Könnyű (páronként 260 kilogramm terjedő súlyban) 110—112 állérig.

Sertésállomány: 1904. június 20. napján volt készlet 38,453 darab. — 1904. június 21. napján felhajtott 605 darab. 1904. június 21. napján elszállított 622 darab. 1904. június 22. napján maradt készletben 38,466 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Június 22. —

Kinevezések. A belügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök dr. Szabó Mihály budapesti állami gyermekmenhelyi másodosztályos és dr. Torday Ferenc budapesti tudománygyógyászati tanársegédet a budapesti állami gyermekmenhelyi fizetés nélküli főorvosává, — a m. kir. igazságügy-miniszter dr. Lang Mór apatini kir. járásbírói joggyógyászot az újvidéki kir. törvényszékhez joggyógyász — Tinis József szépi kir. járásbírói segédtelek-könyvvizetőt a szépi és Illécsy István vámszikkolai kir. járásbírói segédtelekkönyvvizetőt a szikszói kir. járásbíróhoz telekkönyvvizetőkké, — Németh Andor perlaki kir. járásbírói díjnököt a perlaki kir. járásbíróshoz végrehajtóvá, — a m. kir. pénzügyminiszter Lityányi György komáromi kataszteri irántartó kezelő iródatisztát ideiglenes minőségű m. kir. pénzügyi fogalmazóvá és földadománytartsási biztossá, — a kassai kir. ítélőtábla elnöke Farkas István végzett joghallgatót a kassai kir. ítélőtábla kerületében ideiglenes minőségű díjtalan joggyakornokká kinevezte.

Pályázatok. A nasizi adóhivatalnál adószedői állásra 14 nap alatt, — a veszprémi adóhivatalnál adóosztályi állásra 14 nap alatt, — a budapesti állatorvosi főiskola vegytani intézetében szolgai állásra július 20-ig, — a debreczeni pénzügyigazgatóságnál számtanügyi állásra 14 nap alatt, — a kőrhányai adóhivatalnál adóosztályi állásra 14 nap alatt, — a karánsebesi adóhivatalnál adóosztályi állásra 2 hét alatt adandók be a kérvények.

Vizállás.

Table with columns for location (Inn, Orosz, etc.), name, and weight measurements in meters and centimeters.

FERFIK ÉS NŐKNEK. legmagasabb helyén és idült folyásoknál befoveskedezősek a legbiztonságosabb gyógyszer a „Sanid labdacsoq”.

!! Helyiségváltoztatás !!. Mintán jelenlegi helyiségem a vetők nagy látogatása folytán száraznak bizonyított, emellett a víz-vezeték rendszerem szisztematikusan elavult.

FÉRFI ÉS NŐI nemi betegségek, ferőgyengeség (impotencia) alapos gyógykezelésére legjobb ajánljuk. DR. KAJDACSY v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos. Rendel: 9-4-ig, este 7-8-ig. Budapest, IV., Kigó-u. 5. (Klotild-pal. i. em.) Levél útján is biztos gyógyszer.

A „Hydrochromin” csupán hideg vízzel, minden egyéb pődék nélkül keverve, már testre kész, szagatlan, zománsszerűen sima, mosható, viharálló és tisztos feűvek, mely homlokzatkot és mindennemű lúkház-belhelyiségek testére kiválóan alkalmas, gyorsan szárad, évek múlva nem veszti el színtét, gőzöltnak, ednek és zivataros időjárásnak ellenáll. A „Hydrochromin”-festés bármely szírdő alapon, így kővön, fán, vason, hűdegen stb. bevállik. A „Hydrochromin” a legelőször festék és egy négyesével mérve kerülnek vele való befestése körülbelül 5 fillérbe kerül. Bármely színben kapható. Tájékoztatóval, mintával és árjegyzékkel kívánunk bármint és ingyen szolgálni.

Szárzvámi kréta-, mész- és köipar részv.-társaság Szárzvárm (Sopronmegye). Budapeston képviselve: KÖNIG MIKSA ur által (akik: VI., Gyár-utca 13). Csúzban szenvedők meg az eddig el nem ért ideális cipő; orvosi leküzdők által ügyesek let a csúzban szenvedők és ajánljuk. va. Egyéb láb-betegségnek is igen alkalmas von. Valódi karibó, masfala nő- és urlelőpőmet is direktre szállítunk. Prospektusok ingyen és bérmentve. Elad karibódi cipőgyár Merita Berger, Karibócs.

Teknősbékák esemögének, kertészeknek, kedvelt gyermekjátéknak, 5 drb 8 korona, 10 drb 5 kor. postaköltséggel bérmentve. Kovács Sándor Nagybecskerek.

Dr. FABINYI specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos. győkesen és rövid idő alatt gyógyít a rendes foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű titkos betegséget (hagyományos, sebeket, syphilit és önfertőzős-ből támadt idegbajok). Meglepetés az eredmény FÉRFIUI GYENGESEGNEL (IMPOTENTIA) még öregebb egyéneknek is. Bistos siker folytán honorárium utólag is fizethető. — Lovakhoz díjtalanul válassz; kivánunk gyógyszerét. — Rendelés délután 9—3-ig, este 6—8-ig. Budapeston, Erzsébet-körút 12. szám. Főemelőt; bejárni a lépcsőnél. — Külön váróterem.

+ INGYEN + és bérmentve, már borítékban küldjük bárkinek legjobban megjelent rendkívül értékes tartalmú, több ezer ábrával és 50 magyarországi állatörvgyógyászattal. Universal sérvkötők páratlanok, kis gummi-nyomlappal a legnagyobb sérvkötők és ipartulástásokhoz. GUMMI halhólyag, női seregek, bő magyarással és használati utasítással. — 20 korona megrendelésből azonnal megérkező. Műkezek, mullabok műrészek, támperek, egyenesterek, gummiharigyak, hűtőkötők pontosan szisztematikusan és leírások. As árjegyzék küldés az első szegély leírások. Megrendelésekre nyílik célpótlások és ipartulástások kaphatók. Betegápolási cikkek küldés-küldés utasítással vagy magyarással. BETEGTOLÓ SZÉKEL. cím: Magyar orvosi műszertár Budapest, VII., Kerepesi-ut 32, (a Rókus kórházal szemben). A vöröse keresetre ügyeljünk!

SZÍNHÁZAK.

Csütörtök, 1904. június hó 23-án.

NÉPSZÍNHÁZ.

Sziklai Szeréna k. a. mint vendég

Bob herceg.

Egésznap operett 3 felvonásban.

- Személyek:
- A királyné Krecsányi
 - György, fia Sziklai Sz.
 - Viktória Raskó
 - Lancaster Pomposus
 - Pompomsus Kovács M.
 - Hopmester Solymsi S.
 - Táncmester Ujvári

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Heti műsor:

Pénteken: A szemlédővegy. Szombat: Kornv. harangok. Vasárnap: Katinka grófnő.

VIGSZÍNHÁZ.

Csók pirulák.

Bóhászt 3 felvonásban.

- Személyek:
- Frontignan Góth
 - Odette Varsányi
 - Angela Kertész
 - Bicosté Nikó
 - Lavitré Vendrol
 - Brackson Szerényi
 - Larvaoul Balassa
 - Maxime Sarkadi
 - Frangis Bárdi

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Heti műsor:

Egész 1 óra: Csók pirulák.

VÁROSL. NYÁRI SZÍNHÁZ.

Nyári Antal és Tanni Frigyes fellépésével

Klössz: A hét Schläzinger.

Fárványos énekes bohózat 5 felv.

Kezdeté 7 1/2 órakor

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szulamit.

Zsádó daljáték 4 felvonásban.

- Személyek:
- Móna, a Penyeri
 - Agulani, Garzó
 - Arón, Sajo
 - Abigail, R. Maróthy
 - Dóri B. Szabó
 - Absolon, Iványi
 - Cingtiang, Holud
 - Bellezár, Gömöri
 - Szeremli, Górh
 - Avidóné, Korda
 - Ezriel, Korda

Kezdeté 8 órakor

Heti műsor:

Egész héten: Szulamit.

KIRÁLY SZÍNHÁZ.

Aranyvirág.

Operett 3 felvonásban. Irta: Martos Ferenc. Zenejét szerzte: Huszka Jenő.

- Személyek:
- Potyovlev herce Gyöngyi
 - Beppo Vécsei
 - Aranyvirág Elnő I. L.
 - Szeremli Róza Hercy
 - Elen Store Csatali

Kezdeté 8 órakor.

Heti műsor:

Pénteken: Főbőleges férjek. Szombat: Főbőleges férjek. Vasárnap: Főbőleges férjek.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

Kann Malvin k. a. mint vendég

Faust.

Opera 5 felvonásban.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

FÉLMILLIÓ

korona nyerhető alant 7 drb eredeti sorsjeggyel

EVENKENT 12 RUZÁS!

- 3 drb József-sorsjegy
- 1 darab Bazillika-sorsjegy
- 1 drb magyar vörös kereszt-sorsjegy
- 1 darab olasz vörös kereszt-sorsjegy
- 1 drb osztrák vörös kereszt-sorsjegy

Legközelebbi húzas máj. július 1-én.

Ezen 7 drb sorsjegyet eladtuk összesen 40 havi 7 kor. 40 filléres részletzetésre. Már az első részlet beküldésénél kiadtuk a sorsjegyet sorozat és számat tartalmazó, bonyolvas részleteket azonnali juttatással. Az első két részlet egyszerre való beküldésénél három részletet nyújtunk, egy részletet tehát ingyen.

SZALAI és TÁRSA bankháza

Budapest, VII., Erzsébet-körút 12, (Dohány-utca sarok.)

Az osztálysorsjáték legutóbbi

400.000 koronás főnyereményét!

is bankháznak szerte ki vevőinek.

Gellérthegyi kiosk

karlsruhi és marienbadi lökördével, csak 10 perc az új hid feljártól. Világ legszebb felkötés kiindulóhelye, társas összejövetelek és majális rendezésére igen alkalmas. Naponta kitűnő friss ételek, minden időben. Mindennap cigányzenekar.

Ma az I-ső kerületi honvédeknek hangversenyez.

Pontos kiszolgálás. Számos látogatásért esed:

FODOR BERCI, tulajdonos.

Legszebb Legjobb Legolcsóbb

PAP lan PAP lan PAP lan



frt		frt	
1 Esszehajtható vasgép 3 db kivétel matracral	10,00	1 sodnyur acél ágybetét	5,-
1 rouge paplan	1,50	1 tengerről matrac	4,50
1 csehmir paplan	2,50	1 afrikai	5,-
1 szatn	3,50	1 löször	12,-
1 atlasz csehmir	3,50	1 ablak köper függöny	3,-
1 selyem atlasz paplan	4,50	1 tunis	1,50
1 fedros selyem atl. papl.	15,50	1 gyapju	4,50
1 jó vászon paplan lepedő	2,-	2 ágyl. asztaltörölő bontás	5,50
1 jó ágyl	1,50	2 1. gyapju	12,-
1 fűvel ágyltakaró pokróc	2,50	1 nagy szobaszőnyeg	3,-
1 gyapju	3,50	1 ágyltöke I.	0,50
1 jó löpökroc	4,00	1 tapaszty ágyltöke	1,50
1 téli pokróc	4,00	1 mtr. jó fotoszőnyeg	4,-
1 szép falli szőnyeg	7,50	1 mintázott	7,50

GICHNER JÁNOS

ágyas, matrác, és kárpitosáru gyáros, szőnyeg, függöny, vasbutor stb. nagy raktára

Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. szám.

Árjegyzéket kívánunk ingyen és bérmentve küldöki. Vidéki megrendelések pontosan eszközölhetők, nem tartás árak kiszérelhetők, vagy a pénz visszautalás.

GRAMMOPHONOK, PHONOGRAPHOK

Elsőrendű gyártmányok részletfizetésre is.

Árjegyzéket tessék kérni.

AUFRECHT & GOLDSCHMIED

HANGSZERESZTÁLY

BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 37.

Alkalmos képviselők felvételnek. Nyílt üzlet: Andrassy-ut 45. a Japán-kávéház mellett.

Déli vasút.

A háló- és közvetlen kocsik forgalma a Budapest d. v. pályaudvarról, az 1904. évi nyári menetrendben. Június hó 15-től kezdve.

I. II. oszt. hálókocsi Budapest d. v. - Velenceze (Venezia) között. Pragerhof-Nabresina-Cermenon át. Budapest d. v. indul este 8 óra 00 perc, Velenceze érkezik d. u. 2 óra 10 perc. Menettartam: 16 1/4 óra. Velenceze indul d. a. 2 óra 10 perc, Budapest d. v. érkezik d. a. 9 óra 55 perc. Menettartam: 16 1/4 óra.

I. II. oszt. közvetlen kocsi Budapest d. v. - Franzensfeste között négy I. oszt. háldécsivel. Pragerhof-Marburgon át. Budapest d. v. indul este 8 óra 00 perc. Franzensfeste érkezik d. a. 12 óra 17 perc. Menettartam: 16 1/4 óra. Franzensfeste indul d. a. 5 óra 55 perc, Budapest d. v. érkezik reggel 9 óra 55 perc. Menettartam: 16 óra.

I. II. oszt. közvetlen kocsi Budapest d. v. - Velenceze (Venezia) között. Pragerhof-Nabresina-Cermenon át. Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc, Velenceze érkezik d. u. 2 óra 10 perc. Menettartam: 16 1/4 óra. Velenceze indul d. u. 2 óra 10 perc, Budapest d. v. érkezik d. a. 9 óra 55 perc. Menettartam: 16 1/4 óra.

Budapest d. v. Abbazia - Fiume között. Pragerhof-St. Péteron át. Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc, Fiume érkezik d. a. 9 óra 27 perc. Menettartam: 13 1/4 óra. Fiume indul este 7 óra 52 perc, Budapest d. v. érkezik d. e. 9 óra 55 perc. Menettartam: 14 óra.

Budapest d. v. - Trient között. Pragerhofon át. Budapest d. v. ind. reggel 8 óra 00 perc, Trient érkezik este 9 óra 10 perc. Menettartam: 13 óra. Trient indul reggel 7 óra 45 perc Budapest d. v. érkezik este 9 óra 20 perc. Menettartam: 13 1/4 óra.

Budapest d. v. - Palerme között. Nagyvácska-Barcaon át Budapest d. v. ind. este 10 óra 00 perc, Palerme érkezik d. a. 2 óra 20 perc. Menettartam: 18 1/4 óra. Palerme indul d. a. 2 óra 50 perc. Budapest d. v. érkezik reggel 6 óra 30 perc. Menettartam: 16 1/4 óra.

Rémi József

BUDAPEST, V., Dorottya-utca 6. sz.

Elsőrangú cipőáruház.

Többszörösen bebizonyított, bevált gyártmány

Legnagyobb raktár női, férfi- és gyermek-cipőkben. Különlegesség sport-, utazó- és hárcipőkben. Egyedüli elárulása leghibesebb amerikai cipőknek.

HANAN & SON New-York. Nérsékeltek árak.

Rómi József

Budapest, Dorottya-utca 6. Képes árcenyvek Inyod és bérmentve.

Női

mosókélmék u. m.: De Lain, francia battisztok, zephirek és kosmosani kartonok június 20-tól lezártított árakban kaphatók:

Rosenberg és Quitt

női-divat, vászon, fehérnemű- és szőnyeg-áruházban

Budapest, Király-utca 32.

A legjobb új és egyszer használt

ZSÁK

vizhatlan ponyva legolcsóbban kapható

ponyva- és zsák

FISCHER J.

áruházában

BUDAPEST, V., Náder-utca 31-33.

Veszek Állandóan, minden mennyiségben, használt szakkot és becsesretek ujakra használt terményzakkokat.

Ponyvakölöcsöző intézet. Legszolidabb kiszolgálás.

ALAPITVA 1882.

Agasztus hó 26. Erzsébet körút 20. Zions-palota.

Butorok

a legjobb kivitelben ugy készpénzért mint hitelre a legutányosabb árakon kaphatók

Sárkány és Schütz

egzénél

Budapest, VII. Erzsébet-körút 12.

a New-York kávéházzal szemben.

Agasztus hó 26. Erzsébet-körút 20. Zions-palota.

* Párisi különlegességek. *

Párisban időzések alkalmával beszeresetek a legjobb eredeti párisi modelleket és így abban a helyzetben vagyok, hogy a legkényesebb igényeket is kielégíthetek. Mindon nálam vásárolt cipőért 1 évi irásbeli jótállat vállalkok, hogy a felelsőbb repedése ki van zárva, ha GUZI-konozszoval bekeni, idő előtti elszakadása esetén ingyen megcsinálom.

Hogy mindenki meggyőződjék világűrő GUZI-konozsós jószágáról, mindenki ki címet velem közli, I tegyő GUZI-konozsót és több száz eredeti fényképfelvétellel ellátott árjegyzékek küldöm ingyen és bérmentve. - Legpontosabb mérték, ha harisnyánagy vagy papírlapra állva a lábait kérvénait lerajzoljuk.

frt	frt		
Férfi elegáns víz fűzőcipő	3.50	Párisi divat elegáns svoró, fűző v. gumiból, selyem-bőléssel, női	4.3
Férfi vix-sima dupla talpjal	3.20	Kivágoti kétértésze szalon-laki v. finom bőrcipő.	2.-
Bax bakancs varrott talp,	4.50	Gyermekcipő, magas, 3 évig	1.-
Férfiú elegáns szalonlakk, fűzős, valódi svoró bőrcsárral	4.50	Zorgobór, magas, gyermek, fűzős, szőgatalp, 7 évig	2.-
Elegáns zergő, női, cugos, vagy fűzős.	8.20	Férfiú elegáns angol box fűzős, női	3.80

AGULÁR IGNÁC

Budapest, VII., Kerepesi-ut 30/a sz.

a Rókus-kérház templomával szemben

Tarcsa gyógyfürdő

Vasvárnegyében. Szombat-árlalmas szőnyeges vasfürdő.

A legjobb módszerek szerinti berendezést pezsgő és ásványvíz, valamint vasálfürdő. Kellően, hársó ágyl, a hársó em minden igényeknek megfelelő olcsó lakások; villanvilágítás, 4 jó ventillő, gyógyeszköz, naponta 3-szer enné, szép kirándulások. A női szerek bántalmak ápkör, vízszórókészítők, korábbi a légrés és emésztési szervek bajai elona kiváló orvosi tekintélyek ajánlják.

Évad május 22-étől szeptember végeig.

Az évszázadoktól június 15-ig és augusztus 15-től szept. végéig teljemen olcsó árak. Felvilágosításul szolgáló hívatásra prospektusát küld a fürdőigazgatóság. Állandó fürdőorvos dr. Borja Kornél v. tanársegéd. Tarcsai Károly fürdő-árlalmas mint övezet járvány esetén kizáró. Idevillai alkalmos. Megrendelések Tarcsa fürdőigazgatóság intéződének és Budapestben Edecsky L. os. és kir. udv. szállítás (V. Erzsébet-ter 8.) Vasúti állomás, posta és távirat helyben. Budapestben és Győről naponta Tarcsafürdő felirata közve 10 L és ill-od szállítás kocsik közlekednek oda-vissza.

Egyedüli FERLACHI gyártmány

mely a bel- és külföldi gyártmányok közti versenyen a legelső díjat nyerte el.

Aranyérem Paris 1900 44 romokoles.



OGRIS MÁRCUS

leggyörgyár és (prafios) puskaműves FERLACH (KAMÉTHA) szállít elsőrangú bármily rendszerű fűzős és csilló-fegyvereket legjobb és legpontosabb kivitelben. Különlegesség nagyon könnyű DRELLING-fegyverekben.

Súlyk 28 kilogramm.

Ujodás: Browning-féle szőnyeg-ismétlőgépre 225 kor. gyári árban. Levelezés magyar írójegyek levélára ingyen!

Minden az egykori beiktatás... 4 fillér. Vastagabb betűkkel 6 fillér.

Eszerint a telefon-sz.: 56-12.

Levélbeli tudakozások ingyen adunk felvilágosítást, csak a válaszra szükséges bélyeg kell mellékelni.

A hirdetőkre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal... VIII., Kerepesi-ut. 25. sz.

Kiadóhivatal: II. telefon-sz.: 54-39.

Levelézés.

„Unatkozó babának” levele... 1650

Fiume. Édesem, jövő héten kimerítődöm... 1669

Barna. Kérdésetre vonatkozólag tudás... 20494

Én, te, ő! Csütörtökön ismét ott leszünk... 20497

J...a. A feleség fátólyát kell magára... 10039

Mindenki. Kérje Hyman! bázasulandók... 10049

Fintalembor. gonagra készült, óhaját megismerem... 1589

Betöltendő állások.

Gyakornok. írásbeli, részvénytársaságokhoz... 3347

Ügyes. érdekes és fűszerkereskedésbe... 20498

Hivataliszojal. állások betöltendők. Feltehető... 10220

Tanonc. írásbeli felvételt, a műszaki... 3247

Tanone. írásbeli felvételt. Készen... 1654

Tanone. írásbeli felvételt. Vasvári... 1651

Lakatos. írásbeli felvételt. Kérem... 1658

Részvénytársaság. írásbeli felvételt. Stein... 1656

2-3 polgári. írásbeli felvételt. J. Szécsényi... 20488

Ügyes. írásbeli felvételt. Kézrem... 20489

Tanone. írásbeli felvételt. Merkur... 20490

Jórávaló. írásbeli felvételt. Kézrem... 1672

Tanuló. írásbeli felvételt. Parkas... 1665

Tízesszáz. írásbeli felvételt. Károly... 1675

Fay ügyes. írásbeli felvételt. Ajánlatok... 8260

Tanone. írásbeli felvételt. Kézrem... 1649

Megbíztató. írásbeli felvételt. Zsigmond... 3593

Tízesszáz. írásbeli felvételt. Kézrem... 1677

Keresztény. írásbeli felvételt. Kézrem... 1677

Tízesszáz. írásbeli felvételt. Kézrem... 1677

Keresztény. írásbeli felvételt. Kézrem... 1677

Tízesszáz. írásbeli felvételt. Kézrem... 1677

Állást keresők.

III. éves. tanárjelölt, nevelői állást keres... 10036

Teljesítés. ügyes férfi ügyvitelre keres... 1895

Házvezetői. kiadószobák vagy ehhez hasonló... 10047

Dohánytörzsdohány. 3000 forint tiszta jövedelem... 10087

Külföldi keresma. melyet tulajdonosa 18 év óta bír... 10046

Üzleteladók. kik bármilyen üzletet sürögősen... 10025

Keresma. 6 forint napi tiszta jövedelem... 10025

F. szén. gyűlöletes. tulajdonosok... 10026

Tejcsarnok. 150 liter napi tejfogyasztás... 10026

Fűszerüzlet. 2 szobás lakással... 10034

Késer husztöltő. kértetőn 250 frt bér évente... 10040

Dohánytörzsdohány. helyiség, melyben 18 éve üzem... 10041

Tisztikaszinói vendéglő. vidéki városban... 10041

Kávécsarnok. birtokos... 10041

Fűszerkereskedés. Budapest VIII. kerület... 10042

Péküzet. 2 szobás lakással... 10042

Cukorkáuzlet. déligyűlöletes eladással... 10044

Házak, telkek. nagy választék... 10048

Házak, birtokok. nagy választék... 10048

Kispesten. olosk házak... 10048

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Péküzet. 230 frt lakás lakással együtt... 10036

Fűszerkereskedés. átlagos napiforgalom... 10047

Dohánytörzsdohány. 3000 forint tiszta jövedelem... 10087

Külföldi keresma. melyet tulajdonosa 18 év óta bír... 10046

Üzleteladók. kik bármilyen üzletet sürögősen... 10025

Keresma. 6 forint napi tiszta jövedelem... 10025

F. szén. gyűlöletes. tulajdonosok... 10026

Tejcsarnok. 150 liter napi tejfogyasztás... 10026

Fűszerüzlet. 2 szobás lakással... 10034

Késer husztöltő. kértetőn 250 frt bér évente... 10040

Dohánytörzsdohány. helyiség, melyben 18 éve üzem... 10041

Tisztikaszinói vendéglő. vidéki városban... 10041

Kávécsarnok. birtokos... 10041

Fűszerkereskedés. Budapest VIII. kerület... 10042

Péküzet. 2 szobás lakással... 10042

Cukorkáuzlet. déligyűlöletes eladással... 10044

Házak, telkek. nagy választék... 10048

Házak, birtokok. nagy választék... 10048

Kispesten. olosk házak... 10048

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Birtok. Földbirtok... 10029

Földbirtok. 788 hold, Temesmegyében... 10031

Földbirtok. 942 hold, Krasó-Szörény-megyében... 10082

Ingatlaneladók. figyelembe kell venni... 10082

Birtokok. Borsodmegyében 2300 holdas... 20454

Birtokok. Borsodmegyében 2500 sz. Postmegyében 500 sz. Torontálmegyében 600 sz. Teremtőházak elcsordulók... 20454

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Pénz. Olosk pénzkölcsönt... 1976

Lakás-bérlés.

Lakást. keres gyermektelen lakosnak... 20490

Kiadó. 2 és 3 szobás utcai szoba... 20490

Dunakeszi nyaraló. magános orv vagy nő részére... 20490

Budán. fogaszerűk közepében, butorozott szoba... 20491

Szép utcai. és udvari lakások olcsón kiadó... 10039

Nyári lakás. Török-Bálinton, szép butorozott szoba... 20490

Világos. kétalakos utcai szoba... 1606

Kiadó szoba. elegáns butorozott utcai szoba... 1976

Singer varrógép. As proba baba, olcsón kiadó... 1674

Elvállalok. lakásokat fémmentesített... 1662

Kispesti. szabadtalmozott hirdetés vállalat... 1664

Teljes. évi ruhát 60 forint készíti... 1676

Nagyon. szép és jó olcsó kerékpár... 1661

Butorbeeresztéseket. papírteljes részére kiadó... 1662

Teakasztalok. mindennemű kávéházi berendezés... 1264

Nagyobbfajta. fűszeres, kókosszal, lóval is használható... 1652

Használt. olcsó és nagyon jószerszű... 1667

Tapétázást. 12 frut egy szoba... 1060

Férfiöltöny. szövetek, maradekok... 1655

Kis Singer. varrógép olcsón kiadó... 1671

Singer varrógép. nagyon olcsón kiadó... 1673

Gyűlöletes. befűzni való, öklösös postakész... 1667

Rival Budapest. VII/B. Garay-utca 12. sz. Árjegyek... 20485

Okelevés szülésző. segít és tanácsot nyújt... 8208

Hőügyek! Szűlöletesebb ív... 2102

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Nincs patnánc. kiltés, mintser, sepió... 17195

Transmissió. 3 méter hosszú, új, kiadó... 1607

Szűlöletes. pályaművet 2.30 krért kiadó... 1645

Hadapróskolaba. előkészítő könyvet 5.20 krért kiadó... 1646

Világírás. OLMTÜZI KVARGLIT... 1646

Singer varrógép. As proba baba, olcsón kiadó... 1674

Elvállalok. lakásokat fémmentesített... 1662

Kispesti. szabadtalmozott hirdetés vállalat... 1664

Teljes. évi ruhát 60 forint készíti... 1676

Nagyon. szép és jó olcsó kerékpár... 1661

Butorbeeresztéseket. papírteljes részére kiadó... 1662

Teakasztalok. mindennemű kávéházi berendezés... 1264

Nagyobbfajta. fűszeres, kókosszal, lóval is használható... 1652

Használt. olcsó és nagyon jószerszű... 1667

Tapétázást. 12 frut egy szoba... 1060

Férfiöltöny. szövetek, maradekok... 1655

Kis Singer. varrógép olcsón kiadó... 1671

Singer varrógép. nagyon olcsón kiadó... 1673

Gyűlöletes. befűzni való, öklösös postakész... 1667

Rival Budapest. VII/B. Garay-utca 12. sz. Árjegyek... 20485

Okelevés szülésző. segít és tanácsot nyújt... 8208

Hőügyek! Szűlöletesebb ív... 2102

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463

Zálogcedulákat. régi arany... 20463